

EESTI RAHVA MUUSEUM 2004. AASTAL

Toivo Sikka

Jätkusid tööd Raadi hoidlakompleksi rajamiseks. Valmis 3. hoidla (endine mõisa moonakamaja) ja alustati 4. hoidla (jääkelder) ehitusega. Narva mnt 177 hoidla arhiiv ja endine moonakamaja pälvisid märtsis Tartu linnapealt Laine Jäneselt aukirja kui silmapaistvalt rekonstrueeritud ehtis. Raadi lossi varemed konserveeriti osaliselt, renoveeriti mõisapark, rekonstrueeriti pargivalgustus. Jätkus esemete kolimine Pauluse kirikus asuvast hoidlast Raadile.

Trükist ilmusid Pro Ethnologia 17, ERMi aastaraamatu 48. köide. Pro Ethnologia rahvusvahelisse toimetuskolleegiumi lisandus dr Žarka Vujić (Horvaatia, Zagrebi Ülikooli filosoofiateaduskonna museoloogia õppetool). Anti välja aasta- ja nooretnoloogide konverentsi teesid. Ilmusid kaks kataloogi seoses Põhjamaade seppade näitusega „RaudTuli” ja seoses I NAFA etnograafiliste ja antropoloogiliste dokumentaalfilmide festivaliga ning neli uut küsimuslehte. Koostöös Eesti Instituudiga ilmus Vaike Reemanni ja Piret Öunapuu ingliskeelne ülevaade käsitöö teemal. Reet Piiri koostas Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu väljaantud raamatu „Talurahva jalanõud ehk mida panna jalga, kui seljas on rahvariided” ning oli kaasautor kirjastuses Varrak ilmunud fotoalbumi „Eesti rahva rõiva ilu: kuda rahvas, nõnda rõõvas. The beauty of Estonian folk costume” ja kirjastuse Maalehe Raamat väljaande „Eesti rahvusköök” puhul.

ERMi 45. aastakonverents „Muuseumid ja tegelikkus” toimus 14.–15. aprillini ja sellel oli esinejaid seitsmest riigist. 26. märtsil toimus kuuendat korda nooretnoloogide konverents.

Esmakordselt korraldati 12.–15. maini NAFA etnograafiliste ja antropoloogiliste dokumentaalfilmide festival (Tartu visuaalse kultuuri päevade raames), kus näidati üle 40 filmi. Festivalil oli ligi 40 väliskülalist.

Mihklipäeval toimus 12. kirjasaatjate päev, kus tehti kokkuvõtteid 46. teatmematerjali kogumise võistlusest (põhiteemad „Muutu-

sed Eesti ühiskonnas nõukogude ajal” ning „Noortekultuurid nõukogude ajal”; koguti ka andmeid taluhäärberite kohta).

Toimused välitööd mitmel pool Eestis ning soome-ugri aladel Jamb-to neenetsite, Sudoma (Sudomaa) ja Kraasna maarahva ning Tihvini karjalaste juures.

Aasta jooksul toimus 53 näitust, neist ERMi ruumes 27. Seitsmes välisriigis eksponeeriti näitusi 9 kohas. ERMi näitus „Viinapuu-väät – maasikakiri” (kuraator Vaike Reemann, koostöös Adamson-Ericu Muuseumiga) pälvis Narva muuseumide festivalil I auhinna.

ERMi kodulehekülg (<http://www.erm.ee>) täienes, sh uute soome- ja venekeelsete osadega.

Juurdeloodud ERMi fotokonservaatori arvutitöökoht võimaldab kasutada kliima monitoorimisseadmeid ning videolaborisse paigutati suurema töövõimsusega helitöötlusarvuti, tänu millele on võimalik käivitada ERMi heliarhiivi digitaliseerimine.

Kaitsti kaks magistritööd Tartu Ülikoolis: Laur Vallikivi 21. juunil teemal „Arktika nomaadid šamanismi ja kristluse vahel: Jamb-to neenetsite pöördumine baptismi” ja Kristel Rattus 9. novembril teemal „Marie Underi salong: kultuurianalüütiline vaatepunkt Eesti haritlaste diskursustele ja sotsiaalsetele võrgustikele 20. sajandi teisel kümnendil”. Laur Vallikivi pälvis Eesti Teaduste Akadeemia 2004. aasta üliõpilastööde konkursi I auhinna magistritöö eest (26.10.). Indrek Jääts pälvis ajakirja Akadeemia 2004. aasta kaastööauhinna (*socialia* valdkonnas) artikli „Sotsialistlik põllumajandus. Varane kolhoosiaeg Oisu piirkonnas Järvemaal” eest (*Akadeemia* nr 1–2, 2004). Piret Õunapuule määrati Eesti Vabariigi kultuuristipendium 2004 tööks Soomes seoses ERMi ajaloo uurimisega.

Majandustegevus

ERMi uus peahoone. Koostöös Eesti Arhitektide Liiduga asus ERM ette valmistama Raadile rajatava uue peahoone rahvusvahelist arhitektuurikonkurssi, töötati välja konkursi eelarve ja ajakava.

Koostati „ERMi arengukava 2005–2010” projekt ja uue peahoone ruumiprogramm. Koostööd konkursi ettevalmistamisel, ERMi uue hoone rajamisel ja kogu ERMi Raadi kompleksi väljaarendamisel alustati Kunstimuuseumi Ehituse Sihtasutusega, kellega 2004. aasta novembris kirjutati alla koostööprotokoll. Valmisid ERMi uue

peahoone ala ehitusgeoloogiline ja keskkonnauuring. Telliti uue peahoone orienteeruva maksumuse kalkulatsioonid.

Uute hoidlate ehitus Raadil ja kogu ERMi Raadi kompleksi-ga seotud tööd. 2004. aastal lõpetati Raadi kolme hoidla ehitus ja suures osas hoidlate sisustamine, teostati Raadi pargi heakorratöid ja jätkati esemete hoidlatesse kolimist.

Seisuga 1. jaanuar 2005 oli Raadi mõisa peahoonet (varemeid) ümbritseval alal rajatud kolm kaasaegse sisustusega hoidlat kogu-pindalaga ca 6500 m² (sh hoidlate pindala 4400 m²), osa lisatöid kandus ka 2005. aastasse. Raadi kolmeks hoidlahooneks on taastatud endine mõisa majandushoone koos töllakuuriga, mõisa moonakamaja ja jääkelder. Lisaks hoidlatele on sellesse kompleksi ehitatud ja sisustatud töökojad ning tööruumid puidukonservaatoritele, koguhoidjatele ja säilitajatele, töö- ja abiruumid ERMi filmi- ning videostuudiale. Samal ajal rajati vajalikud kommunikatsioonid, piir-deaiad jms. Valminud hoidlad sisustati mõõbliga, varustati gaasikustustussüsteemi jt kaasaegsete seadmetega ning hoidlatesse viidi 2004. aastal osa EELK Pauluse kirikus asunud ERMi kogudest, mis pildistati enne kolimist.

Konserveeriti, kaeti katusega ja ümbritseti taraga Raadi mõisa peahoone varemed. Rekonstrueeriti pargivalgustust ja rajati osa Raadi pargi haljastusest ning teedest (peamiselt hoidlatega piirnev pargiala). Valmis Raadi mõisapargi renoveerimise II etapi projekt. Kogu ERMi Raadi kompleksi (32 ha) detailplaneering valmis 2004. aasta sügisel ja läks kooskõlastusele. Raadiga seotud töid kureeris ERMi majandusdirektor Ülo Siimets, suuremate ehitustööde petöövõtjateks olid AS Ervin Ehitus ning AS Rand ja Tuulberg. Pearahastaja on Eesti Kultuurkapital.

ERMi Raadi kompleksi valvamiseks sõlmis ERM lepingu riigihanke võitnud turvafirmaga Falck.

Näitused

Aasta jooksul korraldati **53 näitust**, neist 27 ERMi näitusema-jas (12 suuremat ja 13 väiksemat ajutist näitust, kaks püsinäitust). Mujal toimus 26 näitust, sh välismaal 9. Näitused olid näitusemajas avatud 248 päeva (püsinäitus 228 päeva). Püsinäitus oli korrastus- ja

uuendustöödeks suletud 2.–29.1. Koos arhiivi ja raamatukoguga oli muuseum avatud 349 päeval.

Näitusekülastajaid oli näitusemajas **32 727**, neist püsinäitusel 16 119 ja ajutistel näitustel 16 608 külastajat. Raadi ajalugu tutvustaval näitusel veetornis käis 1091 külastajat. Koos näitusemajas korraldatud üritustega oli külastajaid 41 911. Pääsmevabadel päevadel käis 11 711 külastajat (püsinäitusel 5932 ja ajutistel 7198), sooduspääsmega külastajaid oli 6831 (3963 püsinäitusel, 2868 ajutistel). **Koos ERMi ja ERMi Sõprade Seltsi ühisüritustel** osalejatega (kokku 21 751 osavõtjat) **oli külastajaid 63 662** (2003. a 57 260).

Näitusemajas olid jätkuvalt vaatamiseks **püsinäitus „Eesti. Maa, rahvas, kultuur“** (kuraator Vaike Reemann) ja **portselanukkude püsiväljapanek**. Püsinäitusel toimus (töögrupis kuraator Vaike Reemanni kõrval veel Anu Järs, Jane Liiv, Arp Karm, Reet Piiri, Piret Õunapuu, Lembit Timusk, Fred Ansip, säilitajad ja konservaatid) korrastusnädal 2.–16.1., inventuur (Vaike Reemann ja valvurid, nimekirjade korrigeerimine koos Anu Järsiga), näituse uuendamine 5.–30.1., sanitaarremont „Eestlane olla...“ saalis.

Ekspositsiooni uuendamise (sh deponeeriti Tartu Kunstimuuseumilt 2 maali) käigus uuendati püsinäituse viimast osa „Eestlane olla...“ 19.–27.1. (interjöörid – Piret Õunapuu, tekstid, esemevalik, eksponeerimine – Vaike Reemann, esemete korrastamine, eksponeerimine – Indrek Tirrul ja restauraatorid); koostati ja kujundati nimetatud osa fotoväljapanek – Anu Järs, Arp Karm, Jane Liiv (teostus Seridisain); arvutikohtade lisamine – projekt Tea Tammeleen (teostus Epitar); paigaldati arvutid – Fred Ansip; valiti uued vaibad – Vaike Reemann, Enno Rennit; eksponeeriti uut Põhja-Eesti rahvarõivaste vitriini – Reet Piiri; paigaldati rõdule võrdlustekstiilid ja harjuski kast – Vaike Reemann, Lembit Timusk. Koopiate tegemist korraldas Reet Piiri.

Kalendritähtpäevade vahetatavas osas eksponeeriti väljapanekuid „Talve poolitajad“, „Vastlad“, „Lihavõtted“, „Jaanipäev“, „Mihklipäev“, „Hingedeaeg“, „Jõuluõled“.

Näitusemaja ajutiste näituste saalides ja loengusaalis oli 24 näitust, neist uusi 21: „**Suur pesupäev**“ (19.9.2003–1.1.2004; 149 ERMi eset, 14 teistest muuseumidest, 1 erakogust, 21 asutuselt; 42 ERMi fotot; kuraatorid Anu Järs, Ellen Värvi, Kristel Rattus, kunstnik Jane Liiv. Näitusega kaasnes pedagoogiline programm,

mille koostöös kuraatoritega koostasid Marge Värv ja Virve Tuubel), Põhjamaade seppade näitus „**RaudTuli**” (30.1.–29.2., ERMist 127 eset, kuraatorid Ivar Feldmann (Eesti Põllumajandusmuuseum, Eesti Seppade Ühendus), Kristjan Raba, Toivo Sikka, kujundajad Ivar Feldmann ja Kristjan Raba. Filmid „RaudTuli” (Kadri Kuusk), „Julius Ruusi meistriklass. Vankriratta rautamine” (Laur Vallikivi; monteerimine, titreerimine koos Maido Selgmäega), „Triibuline raud” (Liivo Niglas). Toetasid Nordic Cultural Fund, Põhjamaade Ministrite Nõukogu, Tartu linn, Eesti Põllumajandusmuuseum, Taani Kultuuri Instituut, ERM, Rootsi saatkond, Norra saatkond, Soome Instituut, Tampere Maja); „**TeXtiil. 10 aastat tekstiiliharidust Tartus**” (5.3.–4.4.); „**Ingeri ilu ja valu**” (10.3.–2.5.; 42 ERMi eset; kuraator Riina Reinvelt, kunstnik Jane Liiv); „**Too Tee – Tuu Tii**” (7.–18.4.; Viljandi Kultuuriakadeemia õppejõu ja näituse kuraatori Reet Talimaa kavandatud esinemiskostüümid Eurovisioonil 2004 Eestit esindanud ansambli “Neiokõsõ” liikmetele); mälestusnäitus „**Rapoor. Annika Künnapü trükikangakavandite näitus**” (8.–18.4.); „**Tartu ja Turu puumajad – Supilinn ja Raunistula muutuvas ajas**” (23.4.–13.6. Näitus valmis projekti „Tartu-Turu kultuurisild” raames, toimus Tartu visuaalkultuuri päevade raames, korraldasid Eesti Rahva Muuseum, Tartu Linnamuuseum ja Turu Maakonnamuuseum, kuraator Jana Reidla, kunstnik Silja Paris Tartu Linnamuuseumist, toetasid Tartu Linnavalitsus ja Euroopa Liit.); kaks näitust Tartu visuaalkultuuri päevade raames – „**Juri Afonovi graafika põhjarahvastest**” (23.4.–13.6.; kujundajad Vahur Puik, Jane Liiv) ja fotonäitus „**Välitöödelt põhjarahvaste juurde**” (10.5.–13.6.; kuraatorid Kaur Mägi, Laur Vallikivi; kujundaja Jane Liiv); Arvo Iho fotonäitus „**Vanausuliste kultuur Peipsiääres**” (18.6.–5.9.); „**Kile kotti! Tartu Plastmasstoodete Katsetehase 1980. aastate kilekotid**” (18.6.–31.8.; kuraatorid Anu Järs ja TÜ etnoloogiaüliõpilane Kristi Kaljumägi); „**Ekstaas. Elmar Kitse ning Olga Terri maalid Mart Lepa ja Renee Kuulmanni kunstikogudest**” (7.9.–3.10.); „**Traditsiooniline loovus Aafrikas**” (8.9.2004–4.1.2005; 85 ERMi eset; kuraator Laur Vallikivi; kujundajad Maarja ja Krista Roosi); koostöös Eesti Vabaõhumuuseumiga „**Vestfaali hooned ja taluõued. Kadunud talupojamaailm Josef Schepersi fotodel**” (8.10.–7.11.); „**Pruudi vara**” (15.10.2004.–9.1.2005; 193 eset ERMi kogudest ja u 20 eraisikutelt; 42 fotot ERMi fotokogust ja

6 erakogust, kuraator Svetlana Karm, kujundaja Jane Liiv. Näitusega kaaasnes tööleht (Marge Värvi, Virve Tuubel, Marietta Aardam), filmiprogramm ja näitusesaali helitaust (koos Maido Selgmäega); „**Naiskorporant – 21. sajandi naine**” (19.11.2004–3.1.2005; korporatsioon Amicitia 80. juubeli ja emakeelse Tartu Ülikooli 85. aastapäeva raames; kuraatorid Kadri Aua ja Agnes Aljas, kujundaja Tiina Vint, toetasid Hasartmängumaksu Nõukogu, Eesti Kultuurkapital ja Tartu Kultuurkapital).

Muid väiksemaid näitusi oli loengusaalis kolm: Saaremaa Muuseumi näitus „**Nähtamatuses nähtavale**” (1.12.2003–1.2.2004; harrastusfotograaf Boris Pitka fotod külaelust Saaremaal 1939–1945), fotonäitus „**Miina Härma**” (6.–29.2., koostas Jana Reidla, korraldab Eesti Naisüliõpilasselts), Tiit Pruuli piltpostkaartide näitus „**Maailma pühapäigad**” (6.–14.3. Eesti Kiriku V meediakonverentsi raames, korraldaja Kristjan Raba) ja töötoas neli: käsitöönäitus „**Tikutoosimajad**” (4.–10.2., autor Viido Uueda), Tartu Puuetega Inimeste Koja kuues „**Lapitööde näitus**” (7.–13.6.; näitusel osalesid Ülle Harak, Malle Käos, Mai Lille, Eda Madissoo, Reet Parts, Aili Sõukand, Viive Tamm, korraldaja Asta Tammemägi), käsitöönäitus kodutekstiilidest „**Kaua tehtud kaunikene**” (30.6.–25.7., autor Anu Uudelt) ja Lia Looga pitsinäitus „**Niplisehted**” (15.–26.9.).

Muuseumi fuajees oli **koolidevahelise võistujoonistamise** tööde näitus (14.12.2004 – veebruar 2005; koostaja Marietta Aardam).

Raadi veetorni galeriis oli endiselt võimalik tutvuda näitusega „**Raadi mõisa vanemad ja uuemad fotod**” (avati 16.10.2002, kuraatorid Arp Karm, Tiina Tael, Kristjan Raba, kunstnik Jane Liiv).

Eestis korraldati järgmised näitused. Jätakuvalt ringles „**Johannes Pääsuke. Mees kahe kaameraga**” (projekti ERMist Jüri Karm, Kairi Kaelep, Jana Reidla, Kristjan Raba, Jane Liiv, Maido Selgmäe, väljastpoolt Jaak Lõhmus, Toomas Kalve), kokku kuues paigas (vt ka välismaal) – Viljandi linnagaleriis 5.12.2003–11.1.2004; Saaremaa Muuseumis 19.5.–27.6., Eesti Sisekaitseakadeemias 9.7.–11.10.; Eesti Televisiooni Terevisiooni studios ja Ülemiste kaubanduskeskuse galeriis novembris, Eesti Ajaloomuuseumi Maarjamäe lossis 5.11.2004–30.1.2005. **2003. aasta jõulujoonistuste ja 2004. aasta hansapiltide näitus** olid tutvumiseks E-Kaubamaja galeriis (korraldajad Marietta Aardam, Jane Liiv (sh kujundus), Lembit Timmusk). Tallinna Ühisgümnaasiumi 85. aastapäeva (13.2.) tä-

histamiseks koostas Ellen Värv koos ajalooõpetaja Eha Hergaukiga näituse „**Kool läbi aegade**” (12.–20.2.). Põhjamaade seppade näitust „**RaudTuli**” (vt ka eespool) eksponeeriti kahes kohas – Narva Muuseumis 11.3.–25.4. ja Tallinnas Eesti Rahvusraamatukogus (40 ERMi eset) 3.–31.5. Näitusega „**Lähme randa!**” (kuraator Anu Järs; ERMi kogule lisaks deponeeriti Eesti Ajaloomuuseumist 2 ja Tartu Mängusajamuuseumist 3 eset) sai tutvuda Tallinnas Eesti Meremuuseumis 8.4.–16.5. (36 ERMi eset) ja Tartumaa Muuseumis 23.7.–19.9. (19 ERMi eset; korraldaja mõlemal korral Vahur Puik). Näitus „**Suur pesupäev**” (kuraatorid Anu Järs, Ellen Värv, Kristel Rattus; 67 ERMi eset) tehti ümber eksponeerimiseks Pärnu Muuseumis 28.4.–4.7.

Näitus „**Soome-ugri joonised. Eesti Kunstiakadeemia uurimisreiside joonistusi Eesti Rahva Muuseumi kogudes**” (kureeris Kadri Viires Eesti Kunstiakademiast, ERMi poolt korraldas Vaike Kajak) oli Võrumaa Muuseumis 19.11.2003–11.1.2004 ja Kuresaare linnuses Saaremaa Muuseumis 31.3.–16.5.

Eesti Lipu Muuseumi püsiekspositsiooni uuendamist Otepääl (avamine 4.6.) kureeris ERMist Piret Õunapuu, kaasa aitasid Inge Tuvike, Indrek Tirrul ja kunstnik Jane Liiv (fotostendide kujundus ja paigaldus, plakati ja tekstide kujundus). Fotonäitus „**Välitöödelt põhjarahvaste juurde**” (kuraatorid Kaur Mägi, Laur Vallikivi; kujundaja Jane Liiv) oli soome-ugri rahvaste IV maailmakongressi puhul vaadata Tallinnas Viru keskuses 15.8.–19.8. „**Kile kotti! Tartu Plastmasstoodete Katsetehase 1980. aastate kilekotid**” (kuraatorid Anu Järs ja TÜ üliõpilane Kristi Kaljumägi; kujundaja Vahur Puik; vt ka eespool) oli üleval Viljandi Muuseumis 3.9.–3.10. Koostöönäitus Adamson-Ericu Muuseumiga „**Viinapuuväät – maasikakiri II**” (kuraatorid Vaike Reemann (ERM), Ülle Kruus ja Kersti Koll (Adamson-Ericu Muuseum), kunstnik Dénes Farkas, tehniline konsultant Vahur Puik) oli vaadata 21.9.2004–31.1.2005 Narva Muuseumis (avati Eesti muuseumide VII festivali puhul; 18 eset ERMist; 21.9. toimus pressikonverents ja koolitus Narva õpetajatele). Kaasnesid töövihik ja haridusprogramm (koostasid Kai Tuvik ja Vaike Reemann), mille valmimist toetas Integratsiooni Sihtasutus. Näitus pälvis festivali 1. preemia. Fotonäitus „**Kolhoosielu Oisu piirkonnas Järvamaal**” (koostaja Indrek Jääts) oli jaanuarist mai lõpuni Oisu Valla Muuseumis ja kuni 31.08 Türi Muuseumis. Välja-

panekuga „**Viljandi tikutoosietiketid Udo Tõnissoni kogust Eesti Rahva Muuseumis**” (kuraator Eevi Astel; 62 eset) sai tutvuda Viljandis „Ugala” teatris 22.11.–6.12.

Seitsmes välisriigis eksponeeriti näitusi üheksas kohas. „**Johannes Pääsuke. Mees kahe kaameraga**” („Johannes Pääsuke (1892–1917). Mann mit zwei Kameras”) oli Euroopa Kultuuride Muuseumis (*Museum Europäischer Kulturen*) Berliinis 6.3.–18.4., koostöös Eesti Instituudiga. Näitust „**Tartu ja Turu puumajad – Supilinn ja Raunistula muutuv asjas**” eksponeeriti Turu Maakonnamuuseumis 18.6.–30.8. ESTO 2004 raames sai Riias Läti Ajaloomuuseumis näha 27.6.–8.8.kahte näitust (kokku 553 ERMi eset) – „**Eesti rahvarõivas kui sümbol**” (kuraator Reet Piiri, kunstnik Kalvi Tenno, korraldajad ERMi Sõprade Selts, Merli Kleinert) ja „**Eesti ehted**” (kuraator Mare Piho, kunstnik Kalvi Tenno, esemed valisid Mare Piho, Eevi Astel, korraldajad: ERMi Sõprade Selts, ERM). „**Möödunud aegade jäljed**” („Следы времен минувших”) oli vaadata kahes kohas – Pihkva Kremli Granovitaja Palata ruumides 22.2.–15.3. (korraldajad Peterburi Eesti Peakonsulaadi Pihkva kantselei, Pihkva Ajaloo-, Arhitektuuri- ja Kunstimuuseum, ERM, Irboska Muuseum, Sigovo Setu Talumuuseum, Petseri Linna Muuseum) ja Petseri Linna Muuseumis 15.4.–5.5. (korraldajad Peterburi Eesti Peakonsulaadi Pihkva kantselei, ERM, Petseri Linna Muuseum, Sigovo Setu Talumuuseum). Valik fotosid „**Välitöödelt põhjarahvaste juurde**” oli Euroopa etnograafiamuuseumide festivali programmis Sloveenia Etnograafiamuuseumi näitusemajas (Ljubljana) 2.12.2004–18.11.2005 (kujundaja Vahur Puik, korraldaja Kristjan Raba; toetas Eesti Kultuurkapital). Terje Anepaio ja Reet Piiri korraldasid Eesti esindamist Österreichisches Museum für Volkskunde näitusel „**15 + 10 European Identities**” (21.4.–4.7.), Terje Anepaio koostas koos Vaike Külvetiga valiku Eric Soovere fotonäitusest „**Põgenemine Läände**” Toronto Eesti Maja fotogaleriisse (september–detsember, korraldaja Toronto Eesti Maja Kunstikomitee).

Teadustöö

Projektid

„Argielu strateegiad ja praktikad Nõukogude Eestis” (Eesti Teadusfond, Eesti Rahva Muuseum, Tartu Ülikool, projekti juht prof Elle Vunder): ERMist Terje Anepaio, Karin Konksi (Austa), Reet Piiri, Ellen Värvi, TÜst Ene Kõresaar, Kirsti Jõesalu, Reet Ruusmann, Helena Grauberg, Kaari Siemer, vt teadusüritused, välitööd, näitused.

Ellen Värvi tegi kokkuvõtte küsimuslehele „Noortekultuurid nõukogude ajal” saabunud vastustest ERMi kirjasaatjate päeval 29.9., korraldas Tallinna Ühisgümnaasiumi ajalooõpetajate (E. Hergauk, A. Aua) abil õpilaste kaasamise materjali kogumisele noortekultuuride kohta (küsimusleht „Noortekultuurid nõukogude ajal”), tutvus Pärnu Muuseumis nõukogude aja esemetega. Karin Konksi tegi viis intervjuud ja pidas ettekande konverentsil „Etnoloogia hääled 6” ja ERMi aastakonverentsil.

„Arktilised kultuurikontaktid” (ETF, ERM, projekti juht dr Art Leete TÜst): ERMist Laur Vallikivi, Indrek Jääts, vt välitööd, teadusüritused.

„Eestivenelaste, vanausuliste jt mitte-eestlaste subkultuurid Ida-Virumaal ja Peipsi järve piirkonnas 1940–2005” (ETF, ERM, TÜ, projekti juht dr Jaanus Plaat): ERMist Riina Reinvelt, TÜst dr Olaf Mertelsmann ja etnoloogiaüliõpilased, Viljandi Kultuuriakadeemiast Leen Rahn ja üliõpilased; vt ettekanded, väljaanded, teadusüritused, välitööd.

„Karula Rahvuspargi pärandkultuur. Juured ja tänapäev” (ERM, TÜ, Karula Hoiu Ühing): ERMist Kristel Rattus, TÜst Liisi Jääts, vt publikatsioonid, välitööd.

„Traditsioonilised töövõtted tänapäeval” (ERM, TÜ, Eesti-maa Looduse Fond): ERMist Kristel Rattus; Pille Runnel. TÜst Liisi Jääts, Helena Grauberg, vt välitööd, ERMi veebileheküljel, publikatsioonid.

ERMi soome-ugri rahvaste ainese populariseerimine, elektroonilise soome-ugri rahvaste infobaasi loomine: Laur Vallikivi, Kaur Mägi, Indrek Jääts, Svetlana Karm, Pille Runnel, vt veebileheküljel, publikatsioonid.

„Infoühiskonna tekkimisega seotud sotsiaalsed ja kultuurilised praktikad Eestis” (ETF, TÜ, ERM, projekti juht prof Marju Lauristin): ERMist Pille Runnel; TÜst dr Marju Lauristin, dr Veronika Kalmus, Pille Vengerfeldt, Indrek Ibrus.

Pille Runnel: andmestiku kogumine, *online*-etnograafia, osales projekti osalise finantseeringu toel kahel konverentsil (vt allpool), küsimustik „Interneti kasutamine Eestis”, pilootintervjuud. Vt publikatsioonid, välitööd, teadustegevus, teadusüritused.

„Eesti rahvusidentiteedi kujunemine ja muutumine 19.–21. sajandil. Identiteedimehhanismide toime kultuuriliste protsesside mõjurina” (ETF, Viljandi Kultuuriakadeemia, ERM, TÜ, projekti juht Madis Arukask Viljandi Kultuuriakadeemiast): ERMist Pille Runnel; VKAst dr Anzori Barkalaja, Leen Rahnu, Marko Veisson, Jan Seepter, Mait Talts ja üliõpilased.

Pille Runnel: küsimustik „Mina, Eesti, Euroopa” ETF grandiprojekti raames toimuvateks välitöödeks, pilootintervjuud.

„Morfoloogiliselt analüüsitud metsaneenetsi tekstikorpuse loomine” (ETF, TÜ, ERM): ERMist Kaur Mägi, TÜst dr Eva Toulouze, vt konverentsid, publikatsioonid.

Ettekanded

ERMi töötajad pidasid aasta jooksul lisaks ERMi teadusüritustel esitatutele 33 teaduslikku ettekannet, neist 13 välismaal: Terje Anepaio „Is Trust Possible? Experiences of Repressees Communicating with Authorities in Soviet and Post-Soviet Estonia” Eesti Teadusfondi grandi nr 5322 raames 7.–11.10. Smolenices Müncheneri ülikooli etnoloogia instituudi ja FOROST programmi korraldatud konverentsil „Social Networks and Social Trust in the Transition Countries”; Indrek Jääts „Whose Apostle? Stephen of Perm, Georgi Lytkin and the Rise of Komi (Zyrian) Nationalism in late 19th Century” SIEFi 8. konverentsil „Among Others. Encounters and Conflicts in European and Mediterranean Societies” Prantsusmaal Marseille’s 26.–30.4.; Mare Piho „Siberi setude „hea rootsi aeg”” Setukaisten ystävät’e aastakoosolekul Helsingis 29.4. ja „Petseri kloostri ülemat arkimandriit Alipit meenutades (1969–1974)” Petseri kloostri korraldatud teaduskonverentsil Petseri kloostri ülema Alipi 100 aasta juubeliks 30.8.; Pille Runnel „Behind the digital di-

vide: capitals and user practices” koos Pille Vengerfeldtiga konverentsil „Cultural Attitudes towards Technology and Communication 2004” Karlstadis Rootsis 27.6.–1.7., „National Identity and State building in post soviet Estonia – experiences of „reinventing” the Estonian National Museum” NEFA Nordeni etnoloogia suvekoolis Taanis 2.–6.8., „The relevance of Ethnographicity in documentary films” 8. EASA (European Association of Social Anthropologists) konverentsil „Connecting Distance and proximity” Viini Ülikoolis 8.–12.9. ja „Lived online environments: conceptualizing public and private online” konverentsil „Internet Research 5.0: Ubiquity?” Sussexi Ülikoolis Inglismaal 19.–22.9.; Laur Vallikivi „The Yamb-to Nenets’ Peculiar Resistance to Sovietisation and its Consequences at the End of the 20th Century and Nowadays” konverentsil „International Conference of Arctic Social Sciences V” Fairbanksis Alaskal (USA) 19.–23.5. (Eesti Teadusfondi grant 5057 ja Eesti Kultuurkapitali toel); „The Nenets who were never Soviets: Conversion of Yamb-to Nenets to Baptism” 2.6. konverentsil „Religions of the future in Siberia: What was shamanism? What comes next?” Scott Polar Research Institute’is Suurbritannias Cambridge’is (Scott Polar Research Institute’i ja Eesti Teadusfondi grant 5057 toel); Riina Reinvelt „Do we understand them? The experiences of Estonian-speaking students from fieldwork in Narva” seminaril „Russian Minority in Latvia and Estonia in Oral History Sources” 13.–15.8. Daugavpilsis Lätis; Piret Öunapuu „Viron Kansallismuseo ja sen merkitys Viron kulttuurielämälle” 24.2. Tuglase Seltsis Helsingis ja „Inarilaista esineistöä Viron Kansallismuseon kokoelmassa” 31.3. saami kultuuri muuseumis Siidas Soomes.

Eestis peeti järgmised 20 ettekannet (märkimisväärne oli osalemine Eesti sotsiaalteaduste V aastakonverentsi (ESAK) töös – kolm sessiooni korraldati eelpoolnimetatud teadusprojektide raames, ERMi teaduspersonal osales nii sessioonide korraldamises (sessioonijuhid Terje Anepaio, Pille Runnel) kui ettekandjatena (Laur Vallikivi, Riina Reinvelt): Anu Järs „Supelkorraldus Eesti kuurortides 19.–20. sajandil” Õpetatud Eesti Seltsis 26.5.; Liisi Jääts, Kristel Rattus „Etnoloogilised välitööd Karula Rahvuspargis” Akadeemilise Rahvaluule Seltsi aastakoosolekul Tartus Eesti Kirjandusmuuseumis 11.11., Mare Piho „Petseri venelaste tulevikuennustused ja -uskumused muutavas maailmas” 22.10. Võru Instituudi teaduskonverentsil

„Rajakulttuurit ja -kielet. Piirikultuuriq ja -keeley” 21.–23.10. Kurgjärvel, Kristel Rattus „Pärändkultuuri kaitse kaitsealadel Karula Rahvuspargi näitel” 29.4. Karula Rahvuspargis toimunud seminaril „Kultuuripäränd ja kaitsealad”; Reet Piiri kuuel korral: „Järvamaa rahvariiede juures kasutatud vööd ja paelad” Järvamaa rahvakunsticklubi 15. aastapäeva ettekandepäeval 3.4., „Järvamaa rahvarõivad” Järvamaa naiskooride laulupäeval Paide kultuurimajas 17.4., „Kuidas Peetri kihelkonnas 19. sajandil riides käidi ja mida söödi” Peetri kihelkonna päeval Karedal. 10.7., Võrumaa rahvarõivastest (kommenteeris rahvarõivaste demonstratsiooni) Lõuna- Eesti naiskooride laulupäeval 29.5. Põlva kultuurikeskuses, „Teraviljad Eesti rahvustoitutes” Tartumaa Põllumeeste Liidu korraldatud „Aganiku Akadeemia” Puhja V teraviljapeksupäeval 3.9. ja „Võrumaa rahvarõivad” Võrumaa rahvarõivapäeval Võru kultuurikeskuses Kannel 5.11.; Pille Runnel grandiprojekti „Eesti rahvusidentiteedi kujunemine ja muutumine 19.–21. sajandil” tööühma seminaril 29.–30.12.; Vaike Reemann „Muuseum kui õpilabor – tekstiilikunsti hariduse aspektist” Tartu Kõrgema Kunstikooli tekstiiliosakonna konverentsil „Elus Eesti tekstiilikunst” ERMi näitusemajas 5.3.; Riina Reinvelt kolmel korral: „Ingeri kultuuri hääbumine ja uus algus” Eesti-Ingeri Liidu 15. aastapäeval Tartus 28.2., „Narva – linn Ingerimaa piiril” konverentsil „Soome ajaloolised sidemed Narvaga” Narvas 16.6. ja „Rahvusküsimus Narva eestlaste elulugudes” Eesti sotsiaalteaduste V aastakonverentsil Tartus 13.11.; Virve Tuubel stendiettekandega „Hariduslik tegevus Eesti muuseumides” (eesti ja inglise keeles) TÜ konverentsil „Talendid tuleviku teenistuses” 9.–10.1.; Laur Vallikivi neljal korral: „Arktika nomaadid šamanismi ja kristluse vahel” Eesti Teaduste Akadeemia üliõpilastööde võitjate konverentsil Eesti Teaduste Akadeemias Tallinnas 26.10., „Interpretations of change and continuity by the converted Nenets” konverentsil „Culture Change and World View: Finno-Ugrians, Siberian Indigenous Peoples and the Others” Tartu Ülikoolis 1.–3.10., „Jamb-to neenetsite kummaline vastupanu sovetiseerimisele ja selle tagajärjed 20. sajandi lõpul ja tänapäeval” Eesti sotsiaalteaduste V aastakonverentsil „Eesti Euroopas: uued väljakutsed sotsiaalteadlastele” Tartu Ülikoolis 12.–13.11., „Allutamata neenetsi rändkarjakasvatajad: sada aastat vastupanu ja kohanemist” Fenno-Ugria Hõimuklubis Tallinnas 15.12.

Teaduspäevad ja konverentsid

ERMi 45. konverents „Muuseumid ja tegelikkus” toimus 14.–15. aprillil ERMi näitusemajas (töökeeled inglise ja eesti keel, 27 ettekandjat 7 riigist, peakorraldaja Terje Anepaio). Juhatajad olid Tiina Abel, Terje Anepaio, Merike Lang, Art Leete, Heivi Pullerits, Pille Runnel, Helve Russak ja Piret Õunapuu.

14. aprillil: Žarka Vujić (Horvaatia) „Never Ended Project of the National Museum in Zagreb: From the Historical Beginning in 1846 to the New Possibilities in the Network Environment”, António Eduardo Mendonça (Portugal) „Museum(s?), from Former Soviet Union to Independence: an Overview of the Transition”, Eva Toulouze „Museum as Means for Survival. Juri Vella’s Experience”, Mariann Raisma „Vaikne võimuveski. Muuseumi määratlemisest 20. sajandi II poolel”, Helgi Põllo „Maakonnamuuseum ja kohalik areng”, Merike Lang „Muuseum kui hüperreaalsuse looja”, Helena Grauberg „Mängu tegelikkus – tegelikkuse mäng mänguasjamuuseumis”, Karin Austa (ERM) „Eesti Rahva Muuseumi sovietiseerimine 1940.–50. aastatel”, Reet Piiri (ERM) „Eesti Rahva Muuseumi osa Eesti rahvarõivakultuuris”, Ülle Vahar (ERM) „Näitustega seonduv museaalide säilitustegevus läbi ERMi kogemuse”.

15. aprillil: Jeff Taylor (Soome) „Museums Being Digital: Experience vs Reflection”, Kjell Olsen (Norra) „Museums as Tourist Attractions. Sites of Knowledge or/and Spaces for Amusement?”, Magdalena Radkowska (Poola) „Secrets of the Museum of Automata in La Rochelle” (loetud ette), Tomasz Rakowski (Poola) „Things and their Owners. Private Museum as a Kind of Life Strategy”, Vaike Reemann (ERM) „ERMi püsinäituse kontseptsioon kümme aastat hiljem”, Piret Õunapuu (ERM) „Vaimne läbi materiaalse”, Virve Tuubel (ERM) „Püsinäitus kui õpipaik”, Reet Talimaa „Mida mõtles Anu Kurrik mõrsjavaipa kududes? Muuseumieseme kopeerimine”, Anu Kannike „Eraelu etnograafia: muuseum avaliku ja privaatse piiril”, Pille Runnel ja Anu Järs (ERM) „Muuseum veebis”, Kriste Sibul ja Andres Uueni „Konserveerimine ja digiteerimine – muuseumi sõbrad või vaenlased?”, Leif Selstad (Norra) „Museums Collecting Ethnographic Materials: The Case of Indigenous People”, Stein Roar Mathisen (Norra) „The Changing Politics of Exhibiting Sámi Culture”, Olaf Mertelsmann „The Museum and Contemporary

History: The Archive of the Correspondent Network of the Estonian National Museum and Stalinism”, Irena Regina Merkienė (Leedu) „Gloves from Lithuanian National Museum: Collection as an Ethnographical Source”.

Nooretnoloogide konverents „Etnoloogia hääled 6” toimus 26. märtsil näitusemajas (peakorraldaja Terje Anepaio), kus peeti kümme ettekannet: Karin Austa „Eesti rahvusmuuseumist nõukogude etnograafiamuuseumiks: Eesti Rahva Muuseumi sovetiseerimine 1940.–1950. aastatel”, Anneli Aavastik „Naise rollid ajakirjas *Eesti Naine* aastatel 1945–1951”, Lembi Sepp „Intervjuudes edasiantud pilt kolhoosielu algusaastatest Noarootsis”, Liisi Jääts „Muutuvad väärtused ja kultuuripärandi kaitse. Karula Rahvuspargi näide”, Ave Tupits „Soolatüügaste mitteherbaalne ravi eesti rahvameditsiinis Jakob Hurda kogu materjalide põhjal”, Akane Nishikado „Siirderiitused Jaapanis ja noorte ettekujutused nendest”, Reeli Reinaus „Eesti naiste sünnituslood Internetis – kas infoajastu jutustamiskultuur?”, Maarja Kaaristo „Eesti talupoegade vahelised konfliktid 19. sajandi lõpus ja 20. sajandi alguses Nursi vallakohtu süüteoasjade protokollide näitel”, Maarja Klaas „Tšetšeenia sündmused 1990. Sufismi ja sugulussüsteemi mõjust tšetšeeni vastupanuliikumisele aastatel 1994–96”, Mari Lõhmus „Etnoloogi ja informandi suhe etnoloogi pilgu läbi”.

Tartu visuaalse kultuuri päevade / NAFA etnograafiliste ja antropoloogiliste dokumentaalfilmide festival toimus 10.–16. maini ERMi näitusemajas. Peakorraldaja oli Pille Runnel.

Neljal päeval näidati u 40 filmi, registreerunud väliskülalisi oli ligi 40, seanssidel käis 1224 külastajat. Festivali avas retrospektiiv peakülalise, Austraalia dokumentalistikauuendajate põlvkonna esindaja Gary Kildea töödest.

Programmis oli ümarlaud Eesti filmidokumentalistikast (juhataja Eva Toulouze), töötuba etnofiksioonist (läbiviija Johannes Sjöberg Rootsist) ning visuaalsetest uurimismeetoditest folkloristikas, kultuuriuuringutes ja antropoloogias (koostöös Akadeemilise Rahvaluule Seltsiga, läbiviija Knud Fischer-Möller Taanist).

Väljaanded

Trükist ilmusid:

1. **Eesti Rahva Muuseumi Aastaraamat XLVIII**. Tartu, 2004. ISSN 1406-0388. 282 lk. Peatoimetaja Terje Anepaio, toimetajad Kristel Rattus, Toivo Sikka, Ivi Tammaru.

Karin Konkso (Austa) „Arved Luts ja Nõukogude Eesti kaasaja uurimine Eesti Rahva Muuseumis”, Piret Õunapuu „Helmi Reiman kui etnoloog”, Aivar Jürgenson „Seentesse suhtumine meil ja mujal”, Ken Kalling „*Liikwa laened... õõnistavad meie randa...*”, Anu Järs „Moodne supelrand. Pilk tänapäevase supelriietuse kujunemisele”, Kristel Rattus „Vilde jootraha”: võimuvõitlus ressursside pärast või ideoloogiline konflikt? Sotsiaalne reaalsus meediatekstides”, Inga Toom „Millisel naisel on õigus sünnitada? Pilk 1990. aastate teise poole perekonnadiskursusele Eestis”; ülevaated: Kristel Rattus, Liisi Jääts „Eesti Rahva Muuseumi ühisprojektid looduskaitseorganisatsioonidega: „Traditsioonilised töövõtted internetis” ja „Karula Rahvusparki pärandkultuur. Juured ja tänapäev””, Pille Runnel „Tartu visuaalse kultuuri päevad Eesti Rahva Muuseumis”, Vaike Reemann, Piret Õunapuu „Eesti Rahva Muuseumi 45. konverentsi kokkuvõte”, Toivo Sikka „Eesti Rahva Muuseum 2003. aastal”, Maris Jaagosild „ERMi raamatukogusee saabunud trükised”.

2. Ajakiri „**Perceptions of Worldviews. Pro Ethnologia 17. Publications of Estonian National Museum**”. Tartu, 2004. Toimetus: Terje Anepaio, Pille Runnel (akadeemilised toimetajad), Tuuli Kaalep, Toivo Sikka. Kujundus: Tõnu Kaalep. ISBN 9949-417-00-7, ISSN 1406-9962. 196 lk.

Andreas Kalkun „The World of Seto Female Autobiographers”, Madis Arukask „The 20th Century in the Setu Kalevala-metric Tradition and Anne Vabarna’s Address-Songs as the Marks of Changes in the Overall Genre System”, Svetlana Karm „Transition Rituals in the Life of an Udmurt Girl/Maiden/Woman in the Late 19th to 20th Centuries”, Radvilė Racėnaitė „Perception of Death in Lithuanian Traditional Culture”, Laima Anglickienė „The Image of People of Other Religions in the Lithuanian Folklore”, Liivo Niglas, Eva Toulouze „Yuri Vella’s Worldview as a Tool for Survival: What Filming Reveals”, Tatiana Bulgakova „Sacrifice or Robbery? One Event on

the Light of Different Worldviews”, Irina Kotyleva „The Role of Soviet Ideology in the Transformation of Komi Traditional Holiday Culture in the 1920s”, Taisto Raudalainen „The Religious Practice of *Mirskoye Obmiraniye*: The Motifs of Old Slavonic Apocrypha Reflected in Ingrian Folk Narratives”, Jürgen Beyer „Whom Should One Thank for a Narrow Escape? Lessons Drawn from a Perilous Journey from Vormsi and Noarootsi to Finland in 1796”.

3. Kahe konverentsi teesikogumikud:

1) „**Eesti Rahva Muuseumi 45. konverents. Muuseumid ja tege-
likkus. Tartu, 14.–15.4.2004. Ettekannete kokkuvõtted**”. Tartu, 2004. ISBN 9985-9475-6-8. Toimetus: Terje Anepaio (peatoimetaja), Tuuli Kaalep, Toivo Sikka. 86 lk.

Kaheksalt ERMi töötajalt oli seitse kaastööd: Karin Austa „Eesti Rahva Muuseumi sovetiseerimine 1940.–50. aastatel. Sovietization of the Estonian National Museum in the 1940s–1950s”, Anu Järs, Pille Runnel „Muuseum veebis. Museum in the Web”, Reet Piiri „Eesti Rahva Muuseumi osa Eesti rahvarõivakultuuris. The Role of the ENM in Estonian National Costume Culture”, Vaike Reemann „Eesti Rahva Muuseumi püsinäituse kontseptsioon kümme aastat hiljem. Concept of the Permanent Exhibition at the Estonian National Museum Ten Years Later”, Virve Tuubel „Püsinäitus kui õpi-
paik. Permanent Exhibition as a Workshop”, Ülle Vahar „Näitustega seonduv museaalide säilitustegevus läbi ERMi kogemuse. Preservation of Exhibition-Related Museals through the Experience of the ENM”, Piret Õunapuu „Vaimne läbi materiaalse. Mental through Material”.

2) „**Etnoloogia hääled 6. Nooretnoloogide konverents. 26. märts 2004. Eesti Rahva Muuseum**”. Tartu, 2004. ISBN 9985-9475-5-X. Toimetus: Terje Anepaio (peatoimetaja), Tuuli Kaalep, Toivo Sikka. 16 lk.

ERMi töötajatelt oli kaks kaastööd: Karin Austa „Eesti rahvusmuuseumist nõukogude etnograafiamuuseumiks: Eesti Rahva Muuseumi sovetiseerimine 1940.–1950. aastatel” ja Liisi Jääts „Muutuvad väärtused ja kultuuripärandi kaitse. Karula Rahvuspargi näide”.

4. Kaks kataloogi:

1) „**Põhjamaade seppade näitus RaudTuli. Nordic Exhibition of Smithery. Album**”. Tartu, 2004. ISBN 9985-9475-4-1. Koostajad Ivar Feldmann, Kristjan Raba. Toimetajad Tuuli Kaalep, Pille Runnel, Toivo Sikka. 72 lk. Toetasid Nordic Cultural Fund, Põhjamaade Ministrite Nõukogu, Tartu linn, Eesti Põllumajandusmuuseum, Taani Kultuuri Instituut, ERM, Rootsi saatkond, Norra saatkond, Soome Instituut, Tampere Maja.

Kalli Klement sissejuhatus, Kristjan Raba „Meistri märk – kunstniku matriits. Master’s Mark”, Ivar Feldmann näituse tutvustus, seppade tööd, Toivo Sikka „Sepatöö talletamine: Eesti Rahva Muuseumi näide”, seppade kontaktandmed.

2) „**Tartu visuaalse kultuuri päevad: Põhjamaade Antropoloogilise Filmi Assotsiatsiooni filmifestival 10.–16. maini. Film festival of Nordic Anthropological Film Association: May 10–16th 2004**”. Tartu, 2004. ISBN 9985-947-57-6. Toimetanud Pille Runnel; eessõnad: Jaanus Plaat, Frode Storaas, Pille Runnel ja Liivo Niglas. 128 lk.

Pille Runnel ”Etnograafilisusest eesti filmides põhjarahvastest” (eesti ja inglise keeles).

Ilmus **neli küsimuslehte**: nr 217 „**Taluhäärberid**” (koostaja Heiki Pärdi, Tartu, 2004), nr 218 „**Ajakirjandus ja meediakasutus**” (koostaja Pille Runnel, Tartu, 2004), nr 219 „**Inimene ja keskkond kaasaja Eestis**” (koostajad Kristel Rattus, Pille Runnel, Tartu, 2004) ja nr 220 „**Eesti külaajaloo uurimine**” (koostaja Lembi Sepp, Tartu, 2004).

Mujal avaldati **neli väljaannet** (neist kolmel korral (kaas)autor Reet Piiri): Reet Piiri „**Talurahva jalanõud, ehk mida panna jalga, kui seljas on rahvariided**” (Tartu: [Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit], 2004, keeleteimetaja Ivi Tammaru, fotod Anu Ansu ja Arp Karm, © Reet Piiri, ISBN 9985-9475-9-2. Ilmus Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu eestvõttel, rahaliselt toetas Eesti Kultuurkapital); Reet Piiri, Sven Arbet. Fotoalbum „**Eesti rahva rõiva ilu: kuda rahvas, nõnda rõõvas. The beauty of Estonian folk costume**” (Tallinn: Varak, 2004. 112 lk. Reet Piirilt sissejuhatus ja lõppsõna, fotode, vööde valik, raamatus kasutatud illustratsioonidena võösid ERMi kogust);

Reet Piiri (üks autor, koos: Anne Kersna, Sirje Rekkor jt) „**Eesti rahvusköök**” ([Tallinn]: Maalehe Raamat, 2004, illustratsioonideks ERMi kogu esemed) ja Vaike Reemann, Piret Üunapuu „**Crafts and Arts in Estonia. Past and Present**” (Estonian Institute, 2004. ISBN 9985-9509-1-7., illustratsioonid Anu Ansu, Vaike Kajak, Arp Karm; 48 lk) ning **9 teaduslikku artiklit** (sh 5 välismaal): 1) välismaal: Indrek Jääts a) „Working in a Kolkhoz. The Case of the Oisu Area, Central Estonia (1948–1964)” – „Arbeit im Sozialismus – Arbeit im Postsozialismus. Erkundungen zum Arbeitsleben im östlichen Europa”. Klaus Roth (Hg.). Freiburger Sozialanthropologische Studien. Band 1. Münster, LIT Verlag, 2004, pp. 91–108 ja b) „Whose Apostle? Stephan of Perm, Georgi Lytkin and the Rise of Komi Nationalism in late 19th Century. Apoitre de qui? Stephen of Perm, Georgi Lytkin et la montée du nationalisme Komi (Zyrian) à la fin du XIXe siècle” – „Entre autres. Rencontres et conflits en Europe et en Méditerranée. Among Others. Encounters and Conflicts in European and Mediterranean Societies. 8e conférence de la Société Internationale d’Ethnologie et de la Folklore. 8th conference of SIEF. 3e conference de l’Association d’Anthropologie Méditerranéenne. 3rd Conference of ADAM. Résumés – Abstracts. Marseille, du 26 au 30 avril 2004. 26–30 April 2004”, p. 164; Pille Runnel ja Pille Vengerfeldt „Behind the digital divide: capitals and user practices” – „Cultural attitudes towards technology and communication 2004”. Ed. by Fay Sudweeks and Charles Ess. School of Information Technology, Murdoch University, pp. 282–296; Reet Piiri ja Margot Schindler „Estland, Eesti, Estonia” – „Kataloge des Österreichischen Museums für Volkskunde”, Band 84, Wien 2004, S. 14–22 (vt ka näitused); Laur Vallikivi „De l’égarement et du salut: les Nenets, l’Etat et l’Eglise” – „Archivio Antropologico Mediterraneo”. Anno V–VII. 2002–2004. N. 5/7. Palermo: Sellerio, pp. 101–113; 2) Eestis: Indrek Jääts „Sotsialistlik põllumajandus. Varane kolhoosiaeg Oisu piirkonnas Järvamaal” – „Akadeemia” 1–2, 2004, lk 132–168, 393–422 (pälvis artikli eest ajakirja Akadeemia 2004. aasta kaastööhinna *socialia* valdkonnas. 21. jaanuaril 2005 esines autor kõnega kolhoosiajast Oisu piirkonnas ajakirja „Akadeemia” 2004. aasta kaastööhindade kätteandmisele pühendatud kõnekoosolekul); Riina Reinvelt „Elmine’s Life and Story: the Truth, Soviet Propaganda and Reflections Afterwards” – „She who remembers

survives. Interpreting Estonian women's post-Soviet life stories". Ed. by Tiina Kirss, Ene Kõresaar, Marju Lauristin, Tartu: Tartu University Press, 2004, pp. 166–177; Pille Runnel ja Pille Vengerfeldt „Uus meedia Eestis” – „Eesti meediasüsteem ja meediakasutus Eestis 1965–2004”. Toim Peeter Vihalemm. Tartu, 2004, lk 233–256; Laur Vallikivi Eesti sotsiaalteaduste V aastakonverentsi ettekande internetipublikatsioon „Jamb-to neenetsite kummaline vastupanu sovetiseerimisele ja selle tagajärjed 20. sajandi lõpul ja tänapäeval” internetiajakirjas Estonian Social Science: Online http://www.ut.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=56469/laur_vallikivi.doc

Riina Reinvelt oli elulugude toimetaja kogumikus „Eestlaste küüditamine. Mineviku varjud tänases päevas. Artiklid ja elulood”. Tartu: FP Kinnisvara, 2004.

Ettekannete kokkuvõtteid ilmus mujal üks: Laur Vallikivi „Jamb-to neenetsite kummaline vastupanu sovetiseerimisele ja selle tagajärjed 20. sajandi lõpul ja tänapäeval” (Eesti sotsiaalteaduste V aastakonverentsi *online*-teesid), http://www.jrnl.ut.ee/maie/XV_sektsioon.html

Erinevates väljaannetes ilmusid **populaarteaduslikud artiklid** 13 autorilt (Terje Anepaio, Jüri Karm, Merli Kleinert, Kaur Mägi, Reet Piiri, Jaanus Plaat, Vaike Reemann, Pille Runnel, Ülo Siimets, Toivo Sikka, Tiina Tael, Virve Tuubel, Piret Õunapuu).

Anti välja **viis voldikut**: ERMi uuendatud voldikud eesti, inglise ja vene keeles (koostaja Agnes Aljas, kujundaja Jane Liiv) „Eesti Rahva Muuseum. Näitusemaja”, „Эстонский национальный музей. Выставочный дом”, „Estonian National Museum. Exhibition House”; „Ülemaailmsed Väliseesti kultuuripäevad ESTO 2004 Riias. Eesti Rahva Muuseum. Läti Ajaloomuuseum. Näitus Eesti ehted. Eesti rahvarõivas kui sümbol. 27. juunist – 8. augustini 2004 Läti Ajaloomuuseumis Pils laukums 3, Riia” (sisaldab kuraatorite ülevaated: Reet Piiri „Rahvarõivas kui sümbol”, Mare Piho „Eesti ehted”. Toetajad: Eesti Vabariigi Kultuuriministeerium, Eesti Kultuurkapital, ESTO 2004 Riias) ja „Выставка Следы времен минувших” (koostaja Mare Piho; Pihkva, 2004), samuti **ERMi jõulukaart** (joo-nistuse autor Erika Ehman Tartu Miina Härma Gümnaasiumist) ja **3 postkaarti** (II-81 „Supilinn ja Raunistula muutuv asjas”, kujundus Vahur Puik, II-82 „Välitöödelt Põhjarahvaste juurde”, kujundus

Vahur Puik, II-83 „Lääne-Aafrika traditsiooniline kultuur”, kujundus Maarja Roosi).

Valmisid pisitrukis „Pruudi vara” (laulud; koostajad Marietta Aardam, Merje Kala, idee Kristjan Raba) ja tööleht „Pruudi vara”.

ERMi kodulehel ilmusid Laur Vallikivi „Soomeugrilased ja samojeedid ehk uurali rahvad”, Indrek Jäätsi lühiülevaated komidest, maridest, mordvalastest ja udmurtidest, Kaur Mägi ülevaade karjalastest, Ellen Värvi „Jõgevamaa rahvarõivad”.

Kristjan Raba korraldas „RaudTuli” näituse internetilehekülje teostamist (kujundajad Maarja Roosi, Kadri Kuusk).

Välitööd

Eestis toimusid järgmised välitööd. Läänemaal Ridala vallas Kiideva, Haeska ja Puise külas olid 31. juulist 1. augustini teadurid Kristel Rattus ja Indrek Jääts. Tehti 3 intervjuud, fotosid ja video.

Karula Rahvuspargis oli koostöös TÜ etnoloogia õppetooliga 16.–22. augustini teadur Kristel Rattus. Tehti 12 intervjuud, fotod.

Teemal „Eesti taluelamute eksterjäär ja interjäär” olid teadurkuraatorid Vaike Reemann ja Piret Õunapuu Viljandimaal 21.–22. aprillini, Tartu ja Jõgevamaal 18.–19. maini, Pärnumaal 7.–8. oktoobrini; Põhja-Eesti rannikukihelkondades 9.–12. novembrini. Üle anti 186 Tartu ja Jõgevamaa fotot ja 65 lk välitööde päevikut.

Saaremaal, Räpinas, Urvestes, Tallinnas ja Tartus tutvusid muuseumile pakutavate esemetega Eevi Astel ja Riina Reinvelt, kogusse võeti vastu 219 eset.

Riina Reinvelt käis Tartus Annelinnas ja Karlovas likvideerimisele minevates korterites muuseumi tarvis tarbeesemeid, mööblit ja rõivastust kogumas (vastu võetud 303 eset), valis kolleksionäär Toomas Konseni kogust muuseumile pudeleid, mööblit jm (vastuvõtmiseks valiti u 130 eset), tutvus eraisikute poolt ERMile pakutavate esemetega Tallinnas, Tartus, Räpinas, Tormas, Urvestes, Lahemaal, tegi kevadel Tartus eluloolisi intervjuusid küüditatutega ja 13. juunil Ingerisoomel laulupeol Türil fotosid.

Projekti „Eestivenelaste, vanausuliste jt mitte-eestlaste subkultuurid Ida-Virumaal ja Peipsi järve piirkonnas 1940–2005” raames: a) Kristi Grünberg tegi 1.–9. juulini Peipsiääre vallas 9 eluloointervjuud (8 koos Leen Rahnuga, 1 koos Maria Jürissoniga), 67 fotot;

16.–26. augustini Narvas 11 eluloointervjuud (7 koos Maris Rosenthaliga, 3 koos Karin Konksiga), 64 fotot; b) Karin Konksi tegi 16.–26. augustini Narvas 12 eluloointervjuud (neist 7 koos Virge Laaneste, 3 koos Kristi Grünbergiga), 125 fotot (koos K. Laanestega), välitööde päevik; c) Eevi Astel kogus ja süstematiseeris Maret Hamburgilt saadud tarbekunstnik Amarta Lüüsi pärandist 152 tekstiileset ja kogus 4.–5. jaanuaril Saaremaal Valeria Jurkatami pärandi hulgast tarbeesemeid ja rõivaid koos Riina Reinveltiga (vastuvõtmi-seks valiti u 340 eset).

Mujal käidi välitöödel neljas kohas. Jamb-to neenetsite juures Bolšezemelskaja tundras Neenetsi autonoomses ringkonnas Vene-maal oli 3.–30. märtsini teadur Laur Vallikivi.

Sudoma ja Kraasna maarahva juures Pihkva oblasti Porhovi, Opotska ja Pihkva rajoonis oli koostöös Tartu Ülikooli, Lõuna-Eesti keele ja kultuuri uurimise keskusega 10.–12. juunini teadur Mare Piho. Koguti 2 eset, tehti 280 fotot (materjalid üleandmisel).

Tihvini karjalaste juures oli koostöös Karjalan Liittoga 11.–16. augustini teadur Mare Piho. Tehti 262 fotot (materjalid üleandmi-sel).

Numto metsaneetsite juures käis 23. augustist 4. septembrini teadur Kaur Mägi, jätkates kogutud tekstide kontrollimist avalda-mise tarvis ja assisteerides Liivo Niglast Tatva Ngahanõ'st valmiva dokumentaalfilmi tegemisel.

Varasemast andis Riina Reinvelt üle 2003. aastal Narva välitöö-del tehtud 281 fotot, Mare Piho 2002. ja 2003. aastal Tihvini karjalas-te asuaaladel tehtud 237 fotot, Piret Õunapuu 1979. aastal Lovozero välitöödel tehtud 35 fotot, Indrek Jääts aastatel 1999–2004 Komis tehtud 196 fotot, Riina Reinvelt 2003. aastal ingerisoomse laulupeol tehtud 63 fotot, Piret Õunapuu ja Agnes Aljas andsid üle Soomes Inaris ja Norras Kautakeinos tehtud 66 fotot saamidest. Videokogus võeti arvele alates 1970. aastatest tehtud filmid (50 filmi).

Välitööde tulemusena võeti vastu 219 eset, 65 lk välimärkmeid, 1064 fotot, 50 videot.

Korrespondentide võrk

Korrespondentide võrgu tööd korraldas ja juhendas Tiina Tael. Seisuga 17.12.2004 oli ERMil 549 kirjasaatjat, neist uusi 19. Surm

viis kaastöötajate perest teadaolevalt üheksa kirjasaatjat: Ernst All-ese 24.7., Loreida Liibert, Helga Pettai 9.8., Elise Reimets aprillis, Linda Roba septembris, Aino Rohtma, Hilve Shuey 28.2., Voldemar Vitkin 21.6., Uino Simmul 30.5. Kirjasaatjate võrgust on välja arva- tud 123 kirjasaatjat (kontakt katkenud elukoha muutuse, vanuse vm põhjusel).

Korraldati **46. teatmematerjali kogumise võistlus**, mille pea- teemad olid „**Muutused Eesti ühiskonnas nõukogude ajal**” ning „**Noortekultuurid nõukogude ajal**”. Koguti ka andmeid taluhäär- berite kohta. Võistlusele laekus 287 tööd 221 autorilt 7332 lk-l. Tee- mal „Muutused Eesti ühiskonnas nõukogude ajal” laekus 106 tööd 2936 lk-l, teemal „Noortekultuurid nõukogude ajal” 26 tööd 689 lk-l, taluhäärberite kohta 37 tööd 527 lk-l ning vabateemalisi töid oli 118 (3180 lk), neist vastuseid varasematele küsimuslehtedele 36. Töid vaatas läbi hindamistoimkond koosseisus Terje Anepaio (esimees), Toivo Sikka, Tiina Tael, Ellen Värvi, külalistena olid žürii töösse kaa- satud Olaf Mertelsmann Tartu Ülikoolist ja Heiki Pärdi Tartu Kuns- timuuseumist. Kokkuvõtteid tehti XII kirjasaatjate päeval 29. sep- tembril ERMi näitusemajas, kus osales 98 kirjasaatjat.

Peapreemiad pälvis Hans Uba teemal „Muutused Eesti ühiskon- nas nõukogude ajal”, Stella Salm „Noortekultuurid nõukogude ajal”, Irene Karpa „Taluhäärberid”, Asael Truupõld „Võõra rahva seas. IV. Oldi sõda ehk vihkamise kool” ning Lea ja Gunnar Kaasik „Ühest liidust teise liiduni pere arvepidamise valguses”. (Täpsem laekunud võistlustööde ning tulemuste ülevaade on ERMi Sõprade Seltsi väl- jaande „Lee” 11. numbris).

Kuulutati välja 47. teatmematerjali kogumise võistlus, mille pea- teemad on „Isik ja võim”, „Inimene ja keskkond kaasaja Eestis”.

Kogud

Kogude suurus. 1. jaanuaril 2005 oli kogudes **1 186 940 ühikut**. Kokku kasvasid kogud 12 813 ühiku võrra. Museaalide soetamiseks kulutati 136 460 krooni 91 senti (96461 krooni esemetele, fotodele, videokogule; 39 999,91 krooni raamatutele).

Esemekogu täienes 896 esemega. Suuremad annetused ja ostud olid: Katrin Savomägi annetas nõukogude ajast pärit majapidamis- tarbeid, rõivastust, mööblit jm 171 eset, Kadri Viires annetas 159 et-

nograafilist joonist, Kärt Summatavet müüs neli rahvuslikel ainetel valmistatud prossi, Harri Aer müüs naivistlikus stiilis seinavaiba, Edda Hvenekilde annetas 130 eset korterisisustust, Reet Talimaa ja Anneli Vassar valmistasid muuseumi tellimusel neli koopiat muuseumikogu tekstiilesemetest, Eesti Skautluse Arhiiv Rootsist annetas skautluse ja gaidlusega seotud materjale 285 eset, Kaie Kukk annetas 99 eset imiku ja väikelapse rõivastust ja jalanõusid.

Seisuga 1.1.2005 oli ERMi esemekogus 131 940 eset:

Kogu	Juurdekasv	Kogu suurus
A-kogu	595	99 000
B-kogu	3	9691
C-kogu	6	2821
D-kogu	290	19212
K-kogu	2	1216
Kokku	896	131 940

Arhiiv

Käsitööarhiiv. Etnograafilises arhiivis (EA) oli 1.1.2005 seisuga **847 kirjeldust 96 082 lk-l** (juurdekasvu ei olnud). **Topograafilises arhiivis (TA)** võeti vastu 1 päevik 65 lk-l ERMi töötajatelt Piret Õunapuult ja Vaike Reemannilt. Seisuga 1.1.2005 oli TA-s **938 päevikut 48 819 lk-l**. **Sanitaar-topograafilises arhiivis (San.Top)** oli **370 üksust 10 304 lk-l**. **Korrespondentide vastuste arhiivi (KV)** laekus küsimuslehtede vastustena 293 tööd 7 792 lk-l. Seisuga 1.1.2005 oli KV-s **1172 köidet 473 123 lk-l**.

Fotokogusse laekus 1135 muuseumitöötajate pildistatud fotot (sh Piret Õunapuu 35, Piret Õunapuu ja Agnes Aljas 66, Anu Ansu 183, Riina Reinvelt 407, Maie Alumaa 11, Mare Piho 237, Indrek Jääts 196); eraisikutelt kogutud fotode ja überpildistustena 859 fotot (Kairi Kaelep 19, Virve Tuubel 42, Tiina Tael 798) – kokku laekus 16 seeriat 1994 fotoga (687 negatiivi, 1994 digifotot, 453 paberfotot). Seisuga 1.1.2005 oli fotokogus **208 264 fotot, 160 421 negatiivi, 9660 digifotot, 201 441 paberfotot**. **Muuseumiesemete pildikogus** oli 9967 fotot. Juurde laekus 13 859 digifotot. Seisuga 1.1.2005 oli muuseumiesemete pildikogus **9967 fotot ja 31 024 digifotot**.

Filmiarhiivis juurdekasvu ei olnud. Seisuga 1.1.2005 oli arvel **51 filmi**.

Videoarhiivi võeti vastu 189 filmi. Seisuga 1.1.2005 oli videoarhiivis arvel **658 filmi**.

Joonistekogusse võeti vastu 159 joonist. Seisuga 1.1.2005 oli **etnograafiliste jooniste (EJ) kogus 22 329 lehte 51 485 üksikjoonisega ja muuseumiesemetest tehtud jooniste (MJ) kogus 3029 lehte 4886 üksikjoonisega**.

Raamatukokku laekus 578 trükist, sh ostuna 199, vahetuse-na 161, muul moel 218. Seisuga 1.1.2005 oli raamatukogus arvel **31 588 trükist**.

Kogude korrastamine

Esemekogus kataloogiti KVISi 1011 eset (Reet Piiri 161, Anu Järs 157, Vaike Reemann 153, Ellen Värvi 150, Kristel Rattus 149, Piret Õunapuu 83, Svetlana Karm 70, Liisi Jääts 32, Indrek Jääts 30, Pille Runnel 26).

Retrospektiivselt sisestati KVISi peakataloogi järgi 28 746 eset: Kristi Grünberg 25 926 numbrit (7654 numbrit kogust 1–20 000, 7338 kogust A 446 – A 859, 6275 kogust B 91 – B 212, 2800 kogust C 1 – C 86, 1859 kogust K 1 – K 4655; Maris Rosenthal 1876 numbrit (kogust K 1238 – K 5317). Dmitri Denissov töötas koos Anna Ventšakovaga läbi mordva andmebaasi 994 eset (tehti tabel, kus on märgitud eseme nimetus eesti, vene ja mordva (mokša, ersa) keeles, kogumis- või päritolupaik, etniline grupp, info eseme kasutamise kohta). Mordva kogu läbitöötamist juhendas Svetlana Karm.

Magasineeriti 1779 eset seoses uue mööbli, karpide saamisega, kogude süstematiseerimisega, juurdekasvuga: Kaie Kukk 891 (nahast esemed, kotid jm), Maire Kuningas 468 (rätikud, põlled, kardinaad, dekoratiivkangad), Eevi Astel 343 (metalli-, kultuuriloo- ja kunstikogu), Ülle Jäe 56 (keraamika), Kristi Grünberg 21 (mänguasjad jm).

Tekstiilikogus toestas ja pakkis Kaie Kukk 264 eset, Maris Rosenthal transkribeeris 8 inimese elulood, sisestas tekstiilikogudes esemete arvutisse 2277 numbrit. Virve Tuubel vaatas koos Maire Kuningaga läbi ERMi tekstiilikogus kõikide maakondade kindad, täiendas numbritega senist materjali.

Väärismetallikogus võttis Eevi Astel arvele neli eset (kogu suurus on 4287 eset, erinevalt varasema aasta arvuga on lisatud ka väärismetallist osadega esemed). Eesti Proovikojas tehti ekspertiis Amarta Lüüsiltpärandina saadud 18 esemele.

Riina Reinvelt valis ja andis üle restaureerimiseks ennistuskotta Kanut neli eset, tegeles teistelt muuseumidelt vanade depositide tagasinõudmisega (Eesti Ajaloomuuseum – 1 ese 1958. aastast ja kiri 14 eseme kadumise kohta, Muhu Muuseum – 1 ese 1982. aastast, Narva Muuseum – 2 eset 1966. aastast).

Raadi hoidlate ehitusega seoses toimus kolimine ja magasinäärimine. Tehti täpsustusi hoidlate III järgu (moonakamaja) mööbli tellimisel; telliti hoidlate IV järgu mööbel, kontrolliti paigaldamist, varustati esemed kolimisel numbrisiltidega, abistati fotograafe, pakiti esemed – käsitöösesemete kogust 8041 eset, laste mänguasjad, muusikariistad, piibud jm (5104 eset), talvemütsid (93 eset). Raadi hoidlatesse viidi Pauluse kirikust põllutööriistad, tööpingid, Veski ja Kuperjanovi tänava hoidlatest käsitööriistad. Raadi hoidlates magasinääriti põllundusesemed, käsitööpingid (2118 eset), tekstiilesemed (3657 eset), osaliselt puidutööriistad (1091 eset), uisud, padinad (82 eset), varem magasinääritud kogudesse uut juurdekasvu (25 eset). Nimetatud töid tegid Riina Reinvelt, Eevi Astel, Ülle Jäe, Karin Konksi, Kristi Grünberg, Maris Rosenthal, kolimisel Maire Kuningas.

Konserveerimislaboris ja labori vahendusel korrastati 1156 eset, sh 34 eseme konserveerimisel osales 2 konserveeritorit; 6 eseme konserveerimisel osales 3 konserveeritorit; vormistati 40 konserveerimisprotokolli.

Metallikonserveeritor Rein Olli konserveeris (puhastas ja/või kaitstis kaitsekihiga) 262 eset ja eseme metallidetailid, sh 14 töömahukat, neist 5 protokollitud tööd.

Tekstiilikonserveeritorid konserveerisid (korrastasid ja/või toetasid) 657 eset (neist 82 eset vastuvõtmata kogust (ajutine nr 45) on pestud, kuid viimistlemata): Inge Tuvike 216 (sh 167 pestud eset, 31 töömahukat, neist 11 protokollitud), Laili Kuusma 179 (sh 126 pestud eset, 14 töömahukat, neist 8 protokollitud), Maie Alumaa 166 (sh 132 pestud eset, 9 töömahukat tööd, neist 7 protokollitud), Maiu Kuningas (tööl kuni 31.8.) 80 (sh 70 tripitatud, vutlarisse

pakitud seelikut, 7 töömahukat), Tatjana Enok (tööl alates 19.10.) 16 tripitatud, vutlarisse pakitud seelikut.

23 tekstiileset (millest 20 eset vajas konservaatori tööd) läbis keemilise puhastuse firmas OÜ Pesumees.

Puidukonservaatorid konserveerisid/restaureerisid 119 eset: Roland Suits 58 (sh 7 töömahukat, neist 5 protokollitud, süstemaatiliselt 11 vokki), Indrek Tirrul 37 (sh 5 töömahukat, neist 3 protokollitud), Arvi Tragel 16 (sh 9 töömahukat, neist 2 protokollitud), Jaan Keerdo 8 eset (sh 4 töömahukat).

Nahakonservaator Enno Rennit konserveeris (puhastas ja/või toestas) 150 eset (sh 48 rangipuud riidekoi ründe profülaktikaks Raadi hoidlas). Ülle Vahar konserveeris (puhastas ja/või toestas) 8 eset (sh 4 töömahukat, 2 protokollitud tööd).

Ennistuskojas Kanut lasti konserveerida kolm eset näitusele „Traditsiooniline loovus Aafrikas”.

Tehnikud signeerisid 397 eset (Maiu Kuningas 298 ja Tatjana Enok 99).

Arhiiv. Vaike Kajak pagineeris ja valmistas köitmiseks ette 30 KV köidet ning 1 EA köite (köidetud M. Fuchsi köitetöökojas) ning sisestas retrospektiivselt KVISi 8071 etnograafilist joonist (EJ 11–245).

Piret Jõgisuu korrastas ja süstematiseeris Gustav Ränga isikuarhiivi kirjavahetust, teadustegevust, töö- ja reisipäevikuid (kirjeldas ja kandis nimistusse 302 säilikut), korrastas ERMi ametiarhiivi – kirjeldas ja kandis nimistusse 76 arhiivitoimikut (aastad 1998–2002) ning kirjeldas ja kandis nimistusse teisi arhiivi laekunud dokumente (8 toimiku 436 dokumenti).

Tiina Tael kirjeldas KVISi 2004. aastal laekunud kirjasaatjate kaastöid: küsimuslehtede vastused, võistlustöid jm kaastöid – 293 kirjeldust, retrospektiivselt registreeritud 17 KV köidet (1300 kirjeldust), 5 EA köidet 33 kirjeldusega (EA 1–5), 10 EJ seeriat 248 kirjeldusega (EJ 1–10).

Fotokogus võttis Kairi Kaelep kogusse vastu 27 fotoseeriat 6688 fotoga (nummerdas, pakkis arhiiviümbriksesse), pakkis ümber Johannes Pääsukese klaasnegatiivid (seeriad Fk 214: 1–317 ja 349: 1–446), pakkis ümber Eesti mõisate ja mõisnike fotoseeriad (Fk 887: 1–1045 ja 889: 1–860), legendeeris KVISi 2 fotoseeriat 29 fotoga.

Ange Vosman sisestas KVISi retrospektiivselt 28 186 foto lühikirjelduse (Fk 1–912, 2724).

Tiina Tael kirjeldas KVISi 737 fotot kirjasaatjatelt, antikvariaadist ostetud 61 fotot ning jätkas Lembit Odrese Lahemaa fotonegatiivide kirjeldamist – lisandus 603 foto kirjeldus (seerias kokku u 5000 fotot).

Fotokonservaator Jüri Karm lõpetas K. Ed. Kanguri kogu konserveerimise – 963 klaasnegatiivi ja 5 paberfotot (kogus kokku 1425 klaasnegatiivi ja 5 fotot), lisaks mõned aluskartongid ning võimaliku abiinfot kandvad klaasnegatiivide vabrikukarbid (klaasnegatiivide puhastamine, pesemine ja pakkimine ajutistesse ümbrikesse, paberfotode kuivpuhastamine ja pakkimine) ja alustas Viktor Salmre slaidikogu konserveerimist (4739 negatiivi – neist 4577 mustvalget ja 162 värvinegatiivi).

Video- ja filmiarhiivis vaatas Ange Vosman läbi 86 videofilmid ning kirjeldas KVISi (189 üksikkirjeldust).

Raamatukogus võttis Maris Jaagosild arvele 578 eksemplari (neist ostuna saadud 199, vahetusena 161 ja muul moel 218), kataloogis raamatukogu elektroonilisse andmebaasi Urram 1278 teavikut (kokku on Urramis praegu 2579 teavikut), komplekteeris köitmist vajava perioodika ja raamatud (22 aastakäiku ajakirju, 6 raamatut), vahetas raamatuid u 60 partneriga (sh alustas raamatuvahetust Max Plancki instituudi ja Museum für Völkerkunde Hamburg'iga ning taastas Emakeele Seltsiga), koostas ERMi koduleheküljele ERMi aastaraamatute nr 1–47 sisuregistri (koos Ivi Tammaruga)

Piret Jõgisuu täiendas ajaleheväljalõigete kogu (182 ERMi-temalist artiklit, Eesti muuseumide ja museoloogia kohta 403 artiklit, etnoloogia, kultuuri ja ajaloolistel teemadel 455 artiklit).

Kogude kasutamine

Esemekogus oli külastajaid 381, kellele laenutati 6250 eset (3783 tekstiil- ja nahkesemeid, 1029 metallet, 611 kunsti- ja kultuuriloolist eset, 478 puit-, keraamikaeset, mänguasju jm, 71 võõrrahvaste eset). Raadi hoidlatest laenutati 278 eset. Kataloogimiseks laenutati lisaks 982 eset. Kogusid tutvustati 24 korda (Eevi Astel 10, Ülle Jäe 8, Maire Kuningas 2, Kristi Grünberg 2, Kaie Kukk 1, Svetlana Karm 1). **Õppepraktikal** oli üliõpilasi Tartu Ülikoolist 19, Tallinna

Pedagoogikaülikoolist 91, Viljandi Kultuuriakadeemiast 28, Eesti Kunstiakadeemiast 23, Tartu Kõrgemast Kunstikoolist 10, Eesti Põllumajandusülikoolist 3; õpilasi Tartu Kunstikoolist 3, Vanalinna Hariduskollegiumi Kunstimajast 5, Tartu Waldorfgümnaasiumist 1, Kuressaare Gümnaasiumist 1. Muid huvilisi käis Rahvakultuuri Keskusest 42, Pärnu Pitsistuudiost 1, Põlva Käsitööklubist 1 ja Põltsamaa Käsitööseltsist 1.

Arhiivi ja raamatukogu lugemissaalis käis 610 külastajat. Laenutati 1102 KV (korrespondentide vastuste arhiiv) köidet, 370 EA (teatmematerjal) köidet, 277 TA (välitöömärkmete) päevikut, 10 408 EJ (etnograafiliste jooniste kogu) joonistelehte, 3267 MJ (muuseumiesemete jooniste kogu), 54 666 fotot, 152 negatiivi, ERMA (ame-tiarhiivi) 93 toimikut, raamatukogus oli 1062 laenutust.

Õppepraktikal viibisid Hugo Treffneri Gümnaasiumi õpilased (praktikat juhendasid Maris Jaagosild, Kairi Kaelep, Tiina Tael, li-saks tutvustasid konserveerimise põhimõtteid Laili Kuusma, Rein Olli ja Inge Tuvike). Fotokogus viibis praktikal ka Eesti Kunstiaka-deemia Restaureerimiskooli III kursuse üliõpilane Merilis Sähka ja Hamburgi Ülikooli üliõpilane (juhendaja Kairi Kaelep). Arhiivi ja raamatukogu tutvustati kuuetele grupile.

Udmurdi Vabariigi Rahvusmuuseumi etnograafiaosakonna juha-taja Nadežda Perevoštšikova stažeeris (16.–27.10., kureerisid Svet-lana Karm ja Toivo Sikka) tänu Hõimurahvaste Programmi Nõuko-gu toetusele.

Videoteegis laenutas Marietta Aardam 76 korral 73 filmi 1027 ka-sutajale.

Teistele muuseumidele, asutustele, organisatsioonidele ja isiku-tele **deponeeriti** 274 eset ja 38 joonist: Viljandi Muuseum 42 eset, Tartumaa Muuseum 35 eset, Niguliste Muuseum 29 eset, Kadri Vii-res 27 etnograafilist joonist, korp! Vironia 18 eset, Tarbekunsti- ja Disainimuuseum 18 eset, Eesti Põllumajandusülikool 17 eset, MTÜ Fenno-Ugria 16 eset, Pärnu Uue Kunsti Muuseum 16 eset, Eesti Põllumajandusmuuseum 15 eset, Harjumaa Muuseum 14 eset, Tartu Ülikooli Ajaloo Muuseum 14 eset, Tartu Kõrgem Kunstikool 11 etno-graafilist joonist, Tartu Linnamuuseum 6 eset, Tartu Kunstimuuseum 6 eset, korp! Ugala 6 eset, Eesti Spordimuuseum 4 eset (3 püsiekspo-sitsiooni), ennistuskoda Kanut 4 eset, Sagadi Metsamuuseum 3 eset, korp! Revelia 3 eset, Kõrveküla Põhikool 2 eset (püsiekspositsiooni),

Eesti Ajaloomuuseum 2 eset, Eesti Juudiusu Kogudus 2 eset, Eesti Piimandusmuuseum 1 ese, Tartu Linnavalitsus 1 ese.

Fototööd

Fotograafid tegid kokku 17 573 pildistust (neist originaalfotosid 16 083, reprodid 1490): Arp Karm 9269 (originaalfotosid 8505, reprodid 764) ja Anu Ansu 8304 (originaalfotosid 7578, reprodid 726). Skaneeriti 6258 fotot (Aivar Jakobson 4947, neist Viktor Salmre kogust 3016; Arp Karm 915, Anu Ansu 396). Tehti 4123 koopiat (Arp Karm 2183 ja Anu Ansu 1940).

Filmitööd

Filmi- ja videotehnik Maido Selgmäe tootis TV reklaamklippe ETVsse (näitustest „Suur pesupäev”, „RaudTuli”, „Ingeri ilu ja valu”, „Tartu ja Turu puumajad – Supilinn ja Raunistula muutuv asjas”, „Vanausuliste kultuur Peipsi ääres”, „Kile kotti”, „Traditsiooniline loovus Aafrikas”, „Pruudi vara”; filmifestivalist Tartu Visuaalse Kultuuri Päevad; töötas välja ja teostas mainitud filmifestivali tehnilise lahenduse; monteeris „RaudTuli” näituse jaoks filmi „Julius Ruusi meistriklass” (18 min, autor Laur Vallikivi), monteeris näituse „Ingeri ilu ja valu” jaoks filmi ingerisoomlaste laulupäevast Elvas (19 min, autor Riina Reinvelt), monteeris näituse „Pruudi vara” jaoks filmi (autor Svetlana Karm) („Lõuna-udmurdi pulm” 8 min, „Põhja-udmurdi voodieesriide õmblemine” 3 min, „Karlõgani neuu pulmariietus” 14 min, „Mari pulm 1988” 28 min), teostas näituse „RaudTuli” audio-visuaalse installatsiooni, näituste „Viinapuuväät – maasikakiri II” ja „Pruudi vara” helikujunduse, digitaliseeris Edgar Saare kogutud audiomaterjale (65 tundi), filmis kroonikat ligikaudu 43 tundi (150 erinevast sündmusest). Toimusid projekti „Lodja ehitus” filmivõtted. Kogu filmi- ja videomaterjal vaadati läbi ja kataloogiti.

Kultuurharidustöö ja muuseumipedagoogika

Ajalehtedes ilmus üheksalt ERMi töötajalt (Anu Järs, Merli Kleinert, Jaanus Plaat, Vaike Reemann, Pille Runnel, Toivo Sikka,

Ülo Siimets, Virve Tuubel, Piret Õunapuu) 13 ERMiga seotud artiklit ja teistelt autoritelt (125) üle 260 artikli. **Televisioonis** esines seitse töötajat (Marietta Aardam, Anu Järs, Merje Kala, Svetlana Karm, Kristjan Raba, Toivo Sikka, Laur Vallikivi), **raadios** üheksa töötajat (Anu Järs, Indrek Jääts, Merje Kala, Reet Piiri, Kristjan Raba, Toivo Sikka, Virve Tuubel, Laur Vallikivi, Piret Õunapuu).

Õppetöö. Tartu Ülikoolis pidasid loengukursusi Terje Anepaio Balti Õpingute Keskuses, Jaanus Plaat, Pille Runnel „Infoühiskond ja uus meedia” koos TÜ teaduri Pille Vengerfeldtiga TÜ ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakonnas Avatud Ülikoolis ja bakalaureuseõppes kevad- ja sügissemestril ning meedia uurimise meetodite kursuse raames etnograafia meetoditest TÜ ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakonna magistrantidele, Laur Vallikivi loengukursused „Etnograafiliste välitööde metoodika ja praktika” ja „Sissejuhatus etnoloogiasse”.

Tartu Kõrgemas Kunstikoolis pidas Vaike Reemann loengukursuse rahvakunsti alustest ja Tartu Kunstikoolis juhendas vaatluspraktikat.

Viljandi Kultuuriakadeemias õpetas Reet Piiri eesti rahvusliku käsitöö erialale rahvarõivakostüümide kokkupanekut ja Vaike Reemann pidas loengukursuse rahvakunstist.

Tartu Teoloogia Akadeemias luges Piret Õunapuu loengukursust „Eesti etnoloogia”.

Loengud ja üritused

ERMi Sõprade Selts korraldas kuus ERMi ja rahvakultuuri tutvustavat teabepäeva 886 kuulajale (rõhk oli Ida-Virumaa koolidel), kolm rahvakalendri tähtpäeva üritust Raadil – „Jüripäev Raadi mõisas” 23.4., „Jaanipäev Raadi mõisas” 22.6. ja „Mihklipäev Raadi mõisas” 26.9., erinevate ajalooliste tähtpäevade tähistamist (55 aastat 1949. aasta märtsiküüditamisest, 60 aastat 1944. aasta suurpõgenemisest läände jne), viis õppereisi (Taani 2.–9.5. tutvumaks seal tegutsevate ajalookeskustega, Kihnu ja Ruhnu 18.–21.7., Vormsile 28.–30.7., Lätti ESTO üritustele 27.–30.6. ja liivlaste aladele 5.–8.8.). Kokku osales ERMi Sõprade Seltsi organiseeritud üritustel 21 471 inimest.

Teabepäevad toimusid Narva Eesti Gümnaasiumis 15.3., Sillamäe Kutsekoolis, Sillamäe Põhikoolis ja kohtumisel Sillamäe kultuuriseltsidega 16.3., Valga Muuseumis 6.4., Lääne-Virumaal Tamsalu Gümnaasiumis, Tamsalu Muuseumis ja kultuurimajas 26.11., Sillamäe Kutsekoolis, Sillamäe Põhikoolis ja Narva-Jõesuu Gümnaasiumis eesti ning vene osakonnas 2.–3.12. Neil esines 10 ERMi töötajat (Marietta Aardam, Diana Grahina, Merje Kala, Svetlana Karm, Merli Kleinert, Reet Piiri, Ülo Siimets, Toivo Sikka, Tiina Tael, Piret Õunapuu).

ERMi kogude põhjal korraldati ESTO 2004 ürituste raames Riias näitused (vt lähemalt näitused) „Eesti ehted” (kuraator Mare Piho) ja „Rahvarõivas kui sümbol” (kuraator Reet Piiri) Läti Ajaloomuuseumis 27.6.–8.8. ning rahvuslikud käsitöö meistrikogjad 27.–30.6. Riias Suurgildi hoones.

Korraldati kommunismiohvrite mälestus- ja leinapäev koostöös MTÜ-ga Tartu Memento 25.3., üldkoosolek ja pidulik ettekandekoosolek 15.5. seoses seltsi 10. aastapäevaga, ettekandekoosolek „Sõja lõpp ja sõjajärgne aeg Eestis” 25.9. ERMi näitusemajas (esinesid Ago Pajur, Olaf Mertelsmann, Aigi Rahi-Tamm, Pearu Kuusk, Udo Josia ja Edgar Saar, osales 45 kuulajat), mardi- ja kadripäev kaubanduskeskuses Eeden 6.11. (joonistamist ja maskide valmistamist õpetasid Eve Kuiv Ülenurme Rahva Teatrist ja Virve Tuubel ERMist, Jaan Aitaja tutvustas lastele kombestikku), koostöös MTÜ-ga Laiuse Kuldne Õlg õletehnikas jõulukaartide valmistamine ja õlgedest jõluuhete müük 13.12. ERMi näitusemajas, jõuluõhtu Püsirohukeldris 16.12.

Toimus 244 erinevat ERMi üritust (muuseumipedagoogilised programmid, loengud, teadusüritused jne). Lisaks toimusid aasta läbi giidide juhtimisel erinevas vanuses lastele ja noortele mõeldud sünnipäevaprogrammid koos muuseumi tutvustusega ning laste-noorte ekskursioonid (266 korda) ja muud ekskursioonid (60 korda) püsi- ning ajutistel näitustel.

Näitusemajas toimusid järgmised üritused. **Giidiprogramm peredele näitusel „Suur pesupäev”** oli 3.–11.1. (läbiviijad Marge Värv, Virve Tuubel). **Jätkukursust „Eesti rahvarõivaste valmistamine: ülerõivad”** (loengud ja praktilised näpunäited rahvarõivaste valmistamisest 25.9.2004–7.5.2005) korraldas Marge Värv. Toimus väljaannete esitlusi – **ajakirja „Muuseum” esitlus**

13.1. ja 26.8. (korraldaja Aleksei Peterson), **ERMi trükiste esitlus** (ERMi 47. aastaraamat, Pro Ethnologia 16 ja Jaanus Plaadi monograafia „Saaremaa kirikud, usuliikumised ja prohvetid 18.–20. sajandil”) 20.2. (korraldaja Terje Anepaio) ning Igor Tõnuristi ja Maia Muldma õprik-töövihiku „**Эстонские народные музыкальные инструменты**” **kordustrüki seminar-esitlus** koos roopillivalmistamise õpitoaga meister Ervin Lemberi juhendamisel 19.10. (korraldaja Kristjan Raba; ERMist osalesid Svetlana Karm, Kaspar Jassa, Diana Grahina, Merje Kala, Marietta Aardam, Virve Tuubel, Jaan Keerdo). Näitusega „RaudTuli” kaasnes **rahvusvaheline seppade ja metallikunstnike seminar** 30.1. (läbiviijad Eesti Seppade Ühing ja prof Olavi Osara Soomest). Küünlapäeva kombestikku, mänge ja erinevaid kandleid ning viiuleid tutvustasid üritusel „**Küünlapäev kandlega**” 2.2. Marietta Aardam, Helen Kõmmus ja Kaire Tuur. Viido Uueda juhendamisel toimunud **tikumaja meisterdamise õpitoad** lastele 6.–7.2. korraldas Jaanus Sillavere. Vastlapäeva tähistati üritustega „**Vastlanädalad**” 11.–28.2. (giidid-muuseumipedagoogid Marge Värv, Virve Tuubel, Jaanus Sillavere tutvustasid vastlapäeva traditsioone, ajalugu ja kombeid, õpiti vurritamist ja täideti vastlapäeva teemalist töölehte) ja „**Vastel-pastel vastlapäev**” 18., 19. ja 25.2. (vastlapäeva kombeid tutvustasid Marietta Aardam ja Merje Kala). Tartu Kõrgema Kunstikooli **konverents „Elus Eesti tekstiilikunst”** toimus 5.3. (korraldaja Aet Ollisaar) ning **Eesti Kiriku V meediakonverents** koos Tiit Pruuli näitusega „Maailma pühapaikadest” 6.3. (korraldajad Sirje Semm, Kristjan Raba). Laulumängulise etenduse „**Talupere 19. sajandil**” korraldasid püsinäitusel 18.3. Marietta Aardam, Merje Kala. Programmi „**Koolivaheaeg muuseumis**” raames toimus 25.3. viltimise töötuba (läbiviijad Marietta Aardam, Merje Kala). Lihavõttepühi tähistati kahel kombel. 30.3.–8.4. toimusid „**Lihavõttenädalate**” giidiprogrammid lihavõttekombestikust, meisterdamise (munade värvimine looduslike materjalidega) ja temaatilise väljapanekuga töötoas, õpitu kinnistamiseks täideti töölehte giidide-muuseumipedagoogide Virve Tuubel, Jaanus Sillavere, Merje Kala, Marge Värv eestvedamisel. Lihavõttekommete kava „**Lihavõtted regilauluga**” korraldasid 6.–8.4. Merje Kala ja Marietta Aardam. ERMi aastakonverentsile saabunud Portugali professor Antonio Eduardo Mendonça pidas loengu „**Portugali veskid**” 13.4. (korraldaja Terje Anepaio). **Jane Gingelli vanade**

tantsude kursused leidsid aset 21.–25.4. (kaaskorraldaja Kristjan Raba). Nõia- ja müstiliste lugude etenduse „**Nõialood rehetas**” korraldasid 28.–30.4. Marietta Aardam ja Merje Kala. **Eesti Tiibeti Seltsi loeng ja filmiõhtu** toimus 29.4. (kaaskorraldaja Agnes Aljas). **Tartu visuaalse kultuuri päevade 2004 infotund** 6.5. (korraldajad Pille Runnel, Liivo Niglas, Kristjan Raba, Jane Liiv, Agnes Aljas) juhatas sisse 10.–16.5. kestnud **Tartu visuaalse kultuuri päevad 2004** (rahvusvaheline filmifestival, näitused, töötoad, ümarlauad, korraldajad Pille Runnel, Liivo Niglas, Kristjan Raba, Jane Liiv, Agnes Aljas, Vahur Puik, Lauri Tamm; vt ka teadusüritused, toetasid Eesti Filmi Sihtasutus, Tartu linnavalitsus, kultuuriministerium, Eesti Kultuurkapital, Soome Instituut, Prantsuse Saatkond ja Sony). Kogupereüritus „**Emadepäev laulu ja joonistamisega**” toimus 9.5. (läbiviijad Marietta Aardam ja Merje Kala). Tartu Linnavalitsuse ja Eesti Rahva Muuseumi korraldatud tänuüritus Tartu muuseumitöötajatele **muuseumitöötajate tänuõhtu** toimus 20.5. Traditsioonilise ürituse „**Lastekaitsepäev muuseumis**” jõu-, osavus- ja laulumängude, joonistusvõistluse, puidust mänguasjade valmistamise ja pehme käsitöö töötoaga korraldasid Jane Liiv, Marge Värv, Virve Tuubel, Jaan Keerdo, Merje Kala, Marietta Aardam 1.6. Liivo Niglase **dokumentaalfilmi „Tavaline seiklus” Tartu esilinastus** toimus 10.6. (korraldajad Agnes Aljas, Kristjan Raba). „Tartu Hansapäevade 2004” raames korraldatud regilaulu ja pärimust tutvustav töökoda „**Pärimuskoda**” toimus 26.–27.6. (läbiviijad Marietta Aardam ja Merje Kala). Koostöös Tartu Ülikooli Kliinikumi Verekeskusega toimus **doonoripäev** 30.8. Näitusel „Ekstaas. Elmar Kitse ja Olga Terri maalid. Mart Lepa ja Renee Kuulmanni kogudest” 3.9.–3.10. linastunud **filmiprogrammi** korraldas Vahur Puik. **Folkloorne mäng „Meie Aafrika**” Aafrika muinasjuttudest, reisiteemaliste laulumängude ja regilauluga näitusel „Traditsiooniline loovus Aafrikas” 15.9.2004–4.1.2005 toimus Marietta Aardami ja Merje Kala eestvõttel. **Infopäevad** Lia Looga **pitsinäitusel „Nipliseh- ted”** toimusid 17. ja 24.9. (korraldaja Agnes Aljas). Jalgrattaklubi „Vänta Aga” filmiõhtu „**Musta mandrit avastamas**” Kesk-Aafrika eluolu muljete ja meenutustega toimus 20.9. (korraldaja Agnes Aljas). Giidiprogramm „**Koolinädalad**” mänguliste koolitundidega, kus oli võimalik võrrelda koolielu vanasti ja tänapäeval, toimus 21.9.–14.10. (läbiviijad Virve Tuubel ja Diana Grahkina). Prantsuse

Teadusliku Instituudi Marcel Prousti teemalise seminari **filmiõhtu „Marcel Proust – taasleitud aeg”** toimus 24.9. (korraldaja Katre Talviste). Giidiprogramm talvistest naiste- ja meeste töödest rehetares **„Talupere tubased tööd”** toimus 1.10.2004–28.3.2005 (korraldaja Virve Tuubel). **Täiskasvanute koolitusnädala ”Õpin kogu elu”** avauirus, **koguperepäev** (korraldaja Kristjan Raba, koostöös Tartu Linnavalitsusega) toimus 9.10., ettekandega esines Virve Tuubel, ERMi lasteprogramme tutvustasid Diana Grahkina, Kaspar Jassa. **Näitusel „Pruudi vara”** tutvustasid Virve Tuubel ja Kaspar Jassa soome-ugri rahvaid ja nende pulmakombeid (käsitletud teemasid kinnistati töölehte täites) **giidiprogrammis** 15.10.2004–9.1.2005 ning Marietta Aardam ja Merje Kala korraldasid **folkloorse mängu** (tutvuti soome-ugri rahvaste kosja- ja pulmateemaga ning näitusel olevate esemetega, anti välja pulmalaulik) 20.–29.10. Koostöös Soome Instituudiga korraldas Agnes Aljas 18.10. **„Saami päeva”** ettekannete ja filmiseminariga saamide eluolust. Traditsiooniline perepäev soome-ugri rahvaste laulude, mängude ja lugudega **„Hõimurahva tuba”** toimus 24.10. (läbiviijad Marietta Aardam ja Merje Kala). Mardi- ja kadripäevaga seoses toimusid **mardi- ja kadrinädalad** 2.–25.11. (giidiprogrammid mardi- ja kadripäeva kommetest, meisterdamise, mängude, lugude ja püsinäituse mardi- ja kadripäeva väljapaneku külastamisega, läbiviijad Virve Tuubel, Diana Grahkina ja Kaspar Jassa), **„Mardimäng rehe all”** (loominguline mäng püsinäituse rehe all mardipäeva kombestikust, pärimusest, regilauludest ja tempudest) 3.–10.11. ning **„Kadrimäng rehe all”** 18.–25.11. (läbiviijad Marietta Aardam ja Merje Kala). **Tarbimisvastase päeva näitus ja filmiõhtu** toimus 26.11., korraldajateks Eesti Roheline Liikumine ja ERMist Vahur Puik ja Agnes Aljas. **„Üliõpilaslaulude õhtu”** näitusel „Naiskorporant – 21. sajandi naine” toimus 2., 11. ja 16.12. (korraldajad Kadri Aua, Agnes Aljas) ja **Tartu koolide luulekonkurss** 2.12. (kaaskorraldaja Agnes Aljas). Jõulude puhul oli rida üritusi: **„Jõulunädalad”** 1.–19.12. (giidiprogrammid jõulukommetest, tegemistest ja meisterdamisest töötoas ja püsinäituse jõuluteemalise väljapaneku külastamine, läbiviijad Virve Tuubel, Diana Grahkina ja Kaspar Jassa), **Eesti Inplantaadi Laste Seltsi jõulukooosolek** 11.12. (kaaskorraldaja Agnes Aljas); perepäev jõulukommetest muusika, lugude ja mängudega **„Jõuluootuse tare”** 12.12. (läbiviijad Marietta Aardam ja Merje Kala), **koolidevaheline**

võistujoonistamine püsinäitusel 14.12. (läbiviijad Marietta Aardam ja Jane Liiv, Virve Tuubel, Toivo Sikka, Kristjan Raba, Agnes Aljas) ning püsinäituse rehetoas toimuv loominguline programm „**Jõulutuba regilauluga**” jõuluteemaliste laulude ja lugudega 15.–17.12. (läbiviijad Marietta Aardam ja Merje Kala).

Regulaarselt toimusid programmid „**Talupoja tubased tööd**”, „**Poistele puudest ja puidust**”, „**Kirju-mirju värvimaailm**”, „**Meie kodu on Eestis**”, „**Rehetare lapsed**” ja „**Kuidas leib lauale jõuab**”.

Filmiklubi. Soome Instituudi traditsioonilised väärtfilmiõhtud näitusemajas olid iga kuu teisel kolmapäeval, korraldaja Pertti Pyhtilä.

Loengud

Erinevate loengutega ERMis ja väljaspool esines veel 15 ERMi töötajat: Marietta Aardam, Eevi Astel, Diana Grahkina, Merje Kala, Kaur Mägi (osales 23.–27.4. samojeedi keeli käsitleval seminaril Ungaris Szegedi Ülikoolis, pidas loengu metsaneenetsi keelest ja kultuurist), Mare Piho (sh filmiõhtud 7.2. Helsingis Sibelius-Akatemias, korraldajad: Sibelius-Akatemia, Setukaisten ystävät ja Tuglase Selts), Reet Piiri, Kristjan Raba, Jüri Reemann, Vaike Reemann, Ülo Siimets, Virve Tuubel, Ellen Värvi, Marge Värvi, Piret Õunapuu.

Toetajad, annetajad

Eesti Vabariigi Kultuuriministerium, Eesti Teadusfond, Eesti Kultuurkapital, Integratsiooni Sihtasutus, Eesti Kultuurkapitali Tartumaa ekspertgrupp, Tartu Kultuurkapital, Tartu Linnavalitsuse kultuuriosakond, Nordic Cultural Fund, Põhjamaade Ministrite Nõukogu, Prantsuse Saatkond, Eesti Filmi Sihtasutus, Läti Ajaloomuuseum, Eesti Põllumajandusmuuseum, Taani Kultuuri Instituut, Rootsi saatkond, Norra saatkond, Soome Instituut, Tampere Maja, Hõimurahvaste Programmi Nõukogu, Sony, ESTO 2004 Riias Peakomitee, Kihnu vallavalitsus, MTÜ Antoniuse Gild, Põltsamaa Käsitööselts, Tartu Maanaiste Liit, Käsitööühistu ESI, Kohaliku Omaalgatuse Programm, Tartumaa Omavalitsuste Liit, Tartu vallavalitsus, Kultuuriseltside Ühendus, Hasartmängumaksu Nõukogu, Kultuuri-

seltside Ühendus, Esvika Elekter, Pärna talu, AS Cibus, McDonald's Eesti AS, Vaiba- ja Põrandaekspert, Raadio Elmar, AS Maaleht, AS Postimees, A. Le Coq, Premia jäätis, Rakvere Lihakombinaat, AS Põltsamaa Felix, OÜ Vali Press, Maris Gilden AS, Ülenurme Käsitöö- ja Rahvakultuuri Selts Nurmenukk, Leonid Kirss.

Seisuga 15.03.2005 oli **Eesti Rahva Muuseumi uue hoone väärtpaberihoiusel Eesti Ühispangas osakutena 559 121 kr ja 74 senti.**

Koosseis

2004. aasta lõpus oli ERMis 95 töötajat, neist juhtiv- ja teadus-töötajaid 23, konservaatoreid 10.

Töölle võeti Vahur Puik näituste korraldajana 1.3., Agnes Aljas avalike suhete sekretärina 5.4., Maris Rosenthal tehnikuna 7.9., Kaspar Jassa giid-muuseumipedagoogina 10.9., Diana Grahina giid-muuseumipedagoogina 13.9., Tatjana Enok tehnikuna 19.10. ja Liisi Jääts teadurina 15.11. **Teisele ametikohale viidi:** Kristjan Raba näituste korraldaja ametikohalt näitusemaja juhataja ametikohale 26.1., Vaike Kajak tehniku ametikohalt arhivaari ametikohale 30.4., Kristi Grünberg tehniku ametikohalt koguhoidja ametikohale 6.9. Ajutiselt töötas teadurina Liivo Niglas 15.4.–15.5.

Töölt lahkusid näitusemaja juhataja Jana Reidla 25.1., konservaator Jaan Keerdo 7.4., tehnik Maiu Kuningas 31.8., raamatupidaja Kadi Jaam 19.10., teadur Mare Piho 24.10.

ERMi juhatusse kuulusid 31.12.2004 seisuga direktor Jaanus Plaat, teadusdirektor Terje Anepaio, peavarahoidja Riina Reinvelt, majandusdirektor Ülo Siimets, näitusemaja juhataja Kristjan Raba, teadussekretär Toivo Sikka, paararhivaar Tiina Tael, konserveerimis-labori juhataja Ülle Vahar, vanemkoguhoidja Eevi Astel, ERMi Sõprade Seltsi sekretär Merli Kleinert.

ERM jaotus neljaks osakonnaks, mida juhivad asedirektorid: teadusdirektor Terje Anepaio, näitusemaja juhataja Kristjan Raba, peavarahoidja Riina Reinvelt ja majandusdirektor Ülo Siimets. Lisaks oli direktor Jaanus Plaadi otsealluvuses kolm töötajat: direktori sekretär-personalijuht Marianne Pruks, pearaamatupidaja Katrin Raitar, ERMi Sõprade Seltsi sekretär Merli Kleinert.

1. Teadusosakond (23): teaduspersonal – teadurid Indrek Jääts, Svetlana Karm, Karin Konkso, Pille Runnel, Laur Vallikivi, teadurkuraatorid Anu Järs, Liisi Jääts, Kaur Mägi, Reet Piiri, Kristel Rattus, Vaike Reemann, Ellen Värvi ja Piret Õunapuu; toimetused – teadussekretär Toivo Sikka, toimetajad Tuuli Kaalep ja Ivi Tammaru, infotehnoloogia spetsialist Fred Ansip; fotolabor – fotolabori juhataja Arp Karm, fotograafid Anu Ansu ja Aivar Jakobson, fotokonservaator Jüri Karm; filmi- ja videostuudio – filmi- ja videotehnik Mairo Selgmäe.

2. Kogude osakond (30): esemekogud – vanemkoguhoidja Eevi Astel, koguhoidjad Kristi Grünberg, Ülle Jäe, Kaie Kukk, Maire Kuningas ja Maris Rosenthal; konserveerimislabor – konserveerimislabori juhataja Ülle Vahar, konservaatorid Maie Alumaa, Laili Kuusma, Rein Olli, Enno Rennit, Roland Suits, Indrek Tirrul, Arvi Tragel ja Inge Tuvike, tehnik Tatjana Enok; säilitussektor – vanemsäilitaja Eve Kasearu, säilitajad Liina Jürgenson, Viive Kala, Sirje Laar ja Malle Oras, kogude koristajad Helmi Kargu ja Vaike Kiis; arhiiv ja raamatukogu – paarhivaar Tiina Tael, arhivaarid Kairi Kaelep ja Vaike Kajak, tehnik Ange Vosman, raamatukoguhoidja Maris Jaagosild, bibliograaf Piret Jõgisuu.

3. Näituste ja avalike suhete osakond (19): avalike suhete sekretär Agnes Aljas (asendamas Kristina Leeri), näituste korraldaja Vahur Puik, ürituste organisaator-lavastaja Marietta Aardam (asendamas Terje Puustajat), giid-metoodik Virve Tuubel, giid-muuseumipedagoogid Kaspar Jassa (asendamas Jaanus Sillaveret), Merje Kala ja Diana Grahina (asendamas Marge Värvi), kunstnik-kujundaja Jane Liiv; majanduspersonal – näitusemaja majandusjuht Lembit Timmusk, klienditeenindaja Silja Toode, piletimüüja-müügileiti juht Mare Parts, valveoperaatorid Tiiu Arumägi, Olev Pert, Jüri Reemann ja Lauri Tamm, koristajad Merike Meiel, Ellen Kiissel ja Kaie Kahr, kojamees Hando Tamm.

4. Majandusosakond (18): autojuht-mehaanik Endi Huik, tiskler Jaan Keerdo, Raadi valvurid Urmas Jaumees, Mihhail Karutin, Janos Objartel ja Riho Polli, päevased valvurid Aili Tamm ja Milvi Küturd, öövalvurid Tambet Kaelep, Tiit Laigo ja Veera Sidorov, kojamehed Jaakko Noorlaid ja Eda Pabstel, koristajad Ene Leon ja Maie Siilivask, Raadi koristajad Anne Ohno ja Ilona Runnel, Raadi heakorratöeline Märt Toom.